

**Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy**
ul. Chodkiewicza 30
85-064 Bydgoszcz

za pośrednictwem:
Rady Doskonałości Naukowej
pl. Defilad 1
00-901 Warszawa
(Pałac Kultury i Nauki, p. XXIV, pok. 2401)

Patryk Witczak

**Katedra Literatury Polskiej i Rosyjskiej
Wydział Literaturoznawstwa
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy**

Wniosek

z dnia 16.01.2026 r.

o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie **nauk humanistycznych** w dyscyplinie **literaturoznawstwo**.

Wnoszę – na podstawie art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – aby komisja habilitacyjna podejmowała uchwałę w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w głosowaniu **tajnym/jawnym**^{*1}.

Zostałem poinformowany, że:

Administratorem w odniesieniu do danych osobowych pozyskanych w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego jest Przewodniczący Rady Doskonałości Naukowej z siedzibą w Warszawie (pl. Defilad 1, XXIV piętro, 00-901 Warszawa).

Kontakt za pośrednictwem e-mail: kancelaria@rdn.gov.pl, tel. 22 656 60 98 lub w siedzibie organu.

Dane osobowe będą przetwarzane w oparciu o przesłankę wskazaną w art. 6 ust. 1 lit. c) Rozporządzenia UE 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w związku z art. 220 - 221 oraz art. 232 – 240 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w celu przeprowadzenia postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego oraz realizacji praw i obowiązków oraz środków odwoławczych przewidzianych w tym postępowaniu.

Szczegółowa informacja na temat przetwarzania danych osobowych w postępowaniu dostępna jest na stronie www.rdn.gov.pl/klauzula-informacyjna-rodo.html

PODPIS ZAUFANY

**PATRYK
WITCZAK**
16.01.2026 22:19:24 GMT+1

Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

.....
vcy)

Załączniki:

1. Dane wnioskodawcy
2. Kopia dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora
3. Autoreferat
4. Wykaz osiągnięć naukowych
5. Kopie dokumentów potwierdzających osiągnięcia naukowe, organizacyjne i dydaktyczne

¹ * Niepotrzebne skreślić.

**Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój
określonej dyscypliny**

**I. WYKAZ OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH ALBO ARTYSTYCZNYCH,
O KTÓRYCH MOWA W ART. 219 UST. 1. PKT 2 USTAWY**

1. Monografia naukowa, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy.

- P. Witczak, *Proza Wasilija Janowskiego: między tradycją a nowatorstwem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2025. [\(załącznik 2\)](#)

II. WYKAZ AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ ALBO ARTYSTYCZNEJ

1. Wykaz opublikowanych monografii naukowych (niewymienionych w pkt I.1.) po uzyskaniu stopnia doktora:

- P. Witczak, *Śmierć w prozie emigrantów pierwszej fali uchodźstwa rosyjskiego – Michaiła Arcybaszewa i Marka Aldanowa – w kontekście literacko-filozoficznym*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2018, s. 287. [\(załącznik 3\)](#)

2. Wykaz członkostwa w redakcjach naukowych monografii po uzyskaniu stopnia doktora:

- *Филологический диалог. Сборник научных статей*, ред. В. Захарова, П. Витчак, М. Гей, Е. Дзюба, Н. Ильченко, А. Комышкова, Ю. Маринина, Г. Нефагина, М. Сидор, Издательство Мининского университета, Нижний Новгород 2019, s. 250. [\(załącznik 4\)](#)
- *Ze współczesnych badań nad historią literatury*, „Bydgoskie Studia Literaturoznawcze”, t. 1, red. B. Trojanowska, P. Witczak, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2022. [\(załącznik 5\)](#)
- *55 lat bydgoskiej rusycystyki: tradycja i nowe tendencje w badaniach nad Słowiańszczyzną Wschodnią*, „Bydgoskie Studia Literaturoznawcze”, t. 2, red. B. Trojanowska, P. Witczak, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2025. [\(załącznik 6\)](#)

3. Wykaz opublikowanych artykułów naukowych w czasopismach naukowych

Po uzyskaniu stopnia doktora

- P. Witczak, *Trauma transformacyjna i sposoby radzenia sobie z nią we współczesnej literaturze rosyjskiej*, „Politeja” 2025, vol. 22, nr 5 (99), s. 373-389. (załącznik 7)
- P. Witczak, *Z historii gatunku antyutopii literackiej. O (nie)oczywistych powinowactwach "My" Jewgienija Zamiatina i "Metropolis" Thei von Harbou*, „Bibliotekarz Podlaski” 2023, t. 61, nr 4, s. 323-343. (załącznik 8)
- P. Witczak, *Robinsonady w prozie Aleksandra Bielajewa*, „Heteroglossia. Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2023, nr 15, s. 91-105. (załącznik 9)
- P. Witczak, *Dzieciństwo w rosyjskich utopiach komunistycznych pierwszej połowy XX wieku*, „Porównania” 2023, nr 1 (33), s. 311-330. (załącznik 10)
- **P. Witczak, *Motywy fantastyczne w prozie Wasilija Janowskiego*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2023, nr 13, s. 133-149¹.
- P. Witczak, *Nadchodzący świat 1923-2123 Jakowa Okuniewa w kontekście tradycji utopii literackiej*, „Przegląd Wschodnioeuropejski” 2023, t. 14, nr 2, s. 269-284. (załącznik 11)
- **P. Witczak, *Экспрессионистские мотивы в рассказе «Тринадцатые» Василия Яновского*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2021, nr 11, s. 87-95.
- P. Witczak, *Образ города в прозаическом творчестве Нины Берберовой*, „Acta Neophilologica” 2020, t. 22, nr 1, s. 91-102. (załącznik 12)
- P. Witczak, *Поэзия Галины Кузнецовой в контексте творчества Ивана Бунина (тематический аспект)*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Litteraria Rossica” 2019, nr 12, s. 109-120. (załącznik 13)
- **P. Witczak, *Niezauważone pokolenie emigracji rosyjskiej pierwszej fali (o wspomnieniach Władimira Warszawskiego)*, „Acta Polono-Ruthenica” 2019, t. 24, nr 1, s. 63-74.
- **P. Witczak, *Odkrywanie świadomości religijnej w literaturze emigracji rosyjskiej pierwszej fali (o powieści "Druga miłość" Wasilija Janowskiego)*, „Acta Polono-Ruthenica” 2019, t. 24, nr 4, s. 65-75.
- P. Witczak, *Człowiek wobec tajemnicy śmierci w krótkich formach prozatorskich*

¹ Pozycje oznaczone znakiem ** weszły w zmodyfikowanej i rozszerzonej formie do monografii habilitacyjnej, dlatego nie dołączam ich do dokumentacji.

Michaila Arcybaszewa, „Acta Polono-Ruthenica” 2018, t. XXIII, nr 3, s. 59-68.
(załącznik 14)

- P. Witczak, *Wokół autobiograficzności powieści „Prolog” Galiny Kuzniecovej*, „Slavia Orientalis” 2018, t. 67, nr 4, s. 647-659. (załącznik 15)
- P. Witczak, *O kobiecych obrazach w prozie Michaila Arcybaszewa*, „Acta Neophilologica” 2018, t. 20, nr 1, s. 95-106. (załącznik 16)
- P. Witczak, *Z historii publicystyki emigracji rosyjskiej pierwszej fali – Jurij Felzen*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2018, nr 8, s. 191-202. (załącznik 17)
- P. Witczak, *Powieść „Biały bez” Nikołaja Roszczyna jako wyraz tęsknoty za utraconą ojczyzną*, „Heteroglossia: Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2017, t. 7, s. 51-61. (załącznik 18)
- P. Witczak, *Z dziejów emigracji rosyjskiej w Polsce – publicystyka Michaila Arcybaszewa*, „Acta Polono-Ruthenica” 2017, t. XXII, nr 2, s. 37-47. (załącznik 19)
- P. Witczak, *Poezja emigracyjna Iriny Odojewcewej*, „Studia Wschodniosłowiańskie” 2017, t. 17, s. 101-112. (załącznik 20)
- P. Witczak, *Odchodząca Rosja w powieści „Dawna podróż” Leonida Zurowa*, „Acta Neophilologica” 2017, t. 19, nr 1, s. 227-236. (załącznik 21)

Przed uzyskaniem stopnia doktora

- *P. Witczak, *Koncepcja człowieka naturalnego w kontekście motywu zbrodni w prozie Michaila Arcybaszewa*, „Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze” 2016, t. 26, s. 199-208².
- *P. Witczak, *Город мертвых и мертвый город. Кладбище и тема смерти в прозе Михаила Арцыбашева*, „Культурологический Журнал” 2015, nr 2(20) (wydanie elektroniczne).
- *P. Witczak, *Między Wschodem a Zachodem. Filozoficzne inspiracje Michaila Arcybaszewa w kontekście wątków tanatologicznych*, „Acta Neophilologica” 2015, t. XVII, nr 2, s. 175-184.
- P. Witczak, *Tworzenie w cieniu mistrza. Kilka uwag o prozie Galiny Kuzniecovej*, „Heteroglossia. Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2015, nr 5, s. 55-66.

² Pozycje oznaczone symbolem * w rozszerzonej formie weszły do książki podoktorskiej.

- *P. Witczak, *Zagadnienie życia i śmierci w powieści "Sanin" Michaiła Arcybaszewa*, „Rusycystyczne Studia Literaturoznawcze” 2015, nr 25, s. 64-72.
- *P. Witczak, *Psychologia zabójcy w powieści "Początek końca" Marka Aldanowa - intertekstualne zabawy z Fiodorem Dostojewskim*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2015, nr 5, s. 137-148.
- P. Witczak, *Танатологические мотивы в прозе Ирины Одоевцевой в контексте диалога с литературной традицией*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Litteraria Rossica” 2014, nr 7, s. 153-162.
- *P. Witczak, *Andrzej Niemojewski i Michaił Arcybaszew wobec rewolucji 1905 r.*, „Acta Neophilologica” 2014, t. XVI nr 2, s. 175-184.
- *P. Witczak, *Motyw samobójstwa w prozie emigrantów pierwszej fali uchodźstwa rosyjskiego*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2014, nr 4, s. 87-95.
- P. Witczak, *Proza Niny Berberowej lat 20.-30. XX wieku w kontekście wielkiej emigracji rosyjskiej*, „Acta Polono-Ruthenica” 2013, t. XVIII, s. 137-145.
- *P. Witczak, *Революция в прозе Михаила Арцыбашева*, „Литературные знакомства” 2013, nr 4 (15), s. 139-145.
- P. Witczak, *Иван Бунин в воспоминаниях Н. Берберовой, И. Одоевцевой и З. Шаховской*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2013, nr 3, s. 41-51.
- P. Witczak, *Wizja historii w prozie pierwszej fali emigracji rosyjskiej. Na podstawie twórczości M. Aldanowa, N. Berberowej i B. Zajcewa*, „Heteroglossia. Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2013, nr 3, s. 29-41.

4. Wykaz opublikowanych rozdziałów w recenzowanych monografiach naukowych

Po uzyskaniu stopnia doktora

- P. Witczak, *Cudzoziemcy w XVIII-wiecznej Rosji*, [w:] *55 lat bydgoskiej rusycystyki: tradycja i nowe tendencje w badaniach nad Słowiańszczyzną Wschodnią*, red. B. Trojanowska, P. Witczak, Bydgoszcz 2025, s. 185-205. (załącznik 22)
- **P. Witczak, *Идентичность эмигранта в прозе Василия Яновского в контексте мотива болезни*, [w:] *(E)migracja - tożsamość kulturowa - pamięć kulturowa*, t. 2, red. I.A. Ndiaye, S. Garziano, Olsztyn 2024, s. 215-228.
- **P. Witczak, *Русский Париж в прозе Василия Яновского*, [w:] *Ze współczesnych badań nad historią literatury*, red. B. Trojanowska, P. Witczak,

Bydgoszcz 2022, s. 144-155.

- **P. Witczak, *Детский мир в прозе Василия Яновского в контексте творчества Максима Горького*, [w:] *Нижегородский текст русской словесности: художественное постижение национальной ментальности. Коллективная монография*, ред. В. Захарова, Нижний Новгород 2021, s. 158-163.
- **P. Witczak, *Dziecko wobec rewolucji w opowieści "Koło" Wasilija Janowskiego*, [w:] *Studia słowiańskie: język, kultura i literatura*, t. 2, red. M. Łuczyk, N. Bielniak, A. Łazar, s. 229-238.
- P. Witczak, *Świadomość religijna w prozie Nikołaja Roszczyna w kontekście tradycji neorelizmu (na materiale zbioru opowiadań "Wysokie słońce")*, [w:] *Europa Wschodnia w dyskursie naukowym*, red. J. Gracla, K. Drozd, Warszawa 2019, s. 83-97. ([załącznik 23](#))
- P. Witczak, *Быт и бытие в прозе Нины Берберовой (на materiale цикла «Рассказы не о любви»)*, [w:] *Rosja i pamięć o rzeczy. Od emblematu do relikwii*, red. G. Ojcewicz, Olsztyn 2019, s. 191-210. ([załącznik 24](#))
- P. Witczak, *Борьба за культурные ценности: литературная жизнь Петербурга после октябрьской революции в воспоминаниях Ирины Одоjewцевой*, [w:] *Revitalizace hodnot: umění a literatura IV*, red. Josef Dohnal, Brno 2019, s. 281-291. ([załącznik 25](#))
- P. Witczak, *Obraz kosmosu rodzinnego w prozie kobiecej pierwszej fali emigracji rosyjskiej (na materiale wybranych utworów Niny Berberowej i Iriny Odojewцевей)*, [w:] *Scripta Humana*, t. 11, red. N. Bielniak, A. Urban-Podolan, Zielona Góra 2018. ([załącznik 26](#))
- **P. Witczak, *Детский мир в прозе эмигранта первой волны русского зарубежья Василия Яновского*, [w:] *Между Азией и Европой: мысли о культуре и политике*, ред. А. Козырская, И. Маршалек-Кава, Торунь 2018, s. 122-137.

Przed uzyskaniem stopnia doktora

- *P. Witczak, *Śmierć jako element kultury - oblicza śmierci w prozie emigrantów pierwszej fali uchodźstwa rosyjskiego*, [w:] *Tekst jako kultura. Kultura jako tekst*, t. III, red. Z. Nowożenowa, T. Kananowicz, Gdańsk 2016, s. 159-168.

- P. Witczak, *Między sacrum a profanum - wizja zaświatów i cmentarza w literaturze rosyjskiej w kontekście rozważań nad śmiercią (Aleksander Puszkina - Fiodor Dostojewski - Michaił Arcybaszew)*, [w:] *Literatury i języki wschodniosłowiańskie wobec swego czasu historycznego*, red. Nel Bielniak, Aleksandra Urban-Podolan, Zielona Góra 2016, s. 119-129.
- P. Witczak, *Motywy śmierci w prozie Galiny Kuzniecovej*, [w:] *Pisarki Rosyjskiej Zagranicą w literaturze, kulturze, korespondencji*, red. B. Kozak, I.A.Ndiaye, Olsztyn 2016, s. 129-138.
- *P. Witczak, *Śmierć w kontekście wyobcowania w prozie Michaiła Arcybaszewa*, [w:] *Samotność - aspekty, konteksty, wymiary*, red. K. Arciszewska, L. Kalita, U. Potocka-Sigłowy, Gdańsk 2016, s. 108-116.
- *P. Witczak, *Ewolucja motywu śmierci w twórczości Lwa Tołstoja*, [w:] *Przestrzeń kulturowa Słowian*, t. III, Lublin 2015.
- *P. Witczak, *О философии генезиса Второй мировой войны в контексте прозы Марка Алданова (на материале романа «Начало конца»)*, [w:] *Отечественная словесность о войне. Проблема национального сознания*, red. Л. Трубина, Москва 2015, s. 80-89.
- *P. Witczak, *Zabójstwo w prozie emigrantów pierwszej fali uchodźstwa rosyjskiego*, [w:] *Słowianie na emigracji. Literatura - kultura - język*, red. M. Giej, B. Kodzis, Opole - Racibórz 2015, s. 353-362.
- *P. Witczak, *Rewolucje a śmierć w historycznej prozie Marka Aladnowa*, [w:] *Studia Wschodniosłowiańskie: Literatura i język*, red. A. Ksenicz, M. Łuczyk, N. Bielniak, A. Urban-Podolan, Zielona Góra 2014, s. 147-155.
- P. Witczak, *Георгий Иванов в воспоминаниях Ирины Одоевцевой и Нины Берберовой*, [w:] *Przestrzeń kulturowa Słowian*, t. 2, red. M. Sidor, Lublin 2013, s. 125-134.

5. Wykaz opublikowanych artykułów recenzyjnych

Po uzyskaniu stopnia doktora

- P. Witczak, J. Mianowska, *Альфия Смирнова. Поэтика русской прозы XX века. Монография. Москва 2029*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2021, nr 11, s. 293-297. ([załącznik 27](#))

- P. Witczak, *Aspekty duchowe chronotopu w powieściach emigracyjnych Iwana Szmielowa/Czesław Andruszko, Dorota Horczak. Poznań 2019*, „Roczniki Humanistyczne” 2021, t. 69, nr 7, s. 287-291. (załącznik 28)
- P. Witczak, *Koncepcja miłości w prozie Borysa Pasternaka: w kręgu antropologii pisarza/Małgorzata Ulanek. Lublin 2015*, „Slavia Orientalis” 2016, t. 65, nr 4, s. 828-831. (załącznik 29)

Przed uzyskaniem stopnia doktora

- P. Witczak, *От Адамовича до Цветаевой. Литература, критика, печать русского зарубежья/Олег Коростелов. Москва 2014*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2014, nr 4, s. 335-338.
 - P. Witczak, *Серебряный век Рене Герра/Лола Звонарева/Санкт-Петербург 2012*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2013, nr 3, s. 288-292.
6. Wykaz opublikowanych sprawozdań z konferencji naukowych przed uzyskaniem stopnia doktora:
- P. Witczak, *Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej "Słowianie na emigracji: literatura - kultura - język (Opole 22-23 września 2014 r.)*, „Slavia Orientalis” 2015, t. 64, nr 2, s. 433-435.
 - P. Witczak, *Sprawozdanie z XVI Międzynarodowej Konferencji Slawistycznej: "Literatury i języki wschodniosłowiańskie wobec swego czasu historycznego", 21 maja 2013. Zielona Góra*, „Nowa Polityka Wschodnia” 2013, nr 1, s. 264-268.
7. Wykaz wystąpień na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych lub artystycznych, z wyszczególnieniem przedstawionych wykładów na zaproszenie i wykładów plenarnych.

Po uzyskaniu stopnia doktora

- Referat: *Z historii rosyjskiej literatury emigracyjnej w Polsce - publicystyka Michaiła Arcybaszewa. XIX Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna „Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty językowe, literackie, kulturowe” Olsztyn 24-25 czerwca 2017*. (załącznik 30)
- Referat: *Niezauważone pokolenie emigracji rosyjskiej pierwszej fali (o wspomnieniach Władimira Warszawskiego i polemice wokół nich)*, wygłoszony na III Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu Luminarze emigracji rosyjskiej: „Memuarystyka emigracji rosyjskiej” Olsztyn 23-24 października

2017. (załącznik 31)

- Referat: *Wątki religijne w prozie Nikołaja Roszczyna w kontekście tradycji neorealizmu (na materiale zbioru opowiadań „Wysokie słońce”)*, wygłoszony na ogólnopolskiej konferencji naukowej „Europa Wschodnia w dyskursie naukowym” Warszawa 10 maja 2018. (załącznik 32)
- Referat: *Człowiek wobec tajemnicy śmierci w krótkich formach prozatorskich Michaiła Arcybaszewa*, wygłoszony na XX Międzynarodowej Konferencji Slawistycznej „Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty językowe, literackie, kulturowe” Olsztyn 24-25 czerwca 2018. (załącznik 33)
- Referat: *Эмиграционная поэзия Галины Кузнецовой в контексте творчества Ивана Бунина*, wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Русская литература XVIII–XXI вв. Диалог идей и эстетических концепций: Виды литературного творчества – от мастера пера к графomanу” Łódź 17-18 września 2018. (załącznik 34)
- Referat: *Dziecko wobec rewolucji w opowieści „Koło” Wasilija Janowskiego*, wygłoszony na XIX Międzynarodowej Konferencji Slawistycznej „Literatury, języki i kultury słowiańskie wobec swego czasu historycznego” Zielona Góra 25-26 września 2018. (załącznik 35)
- Referat: *Быт и бытие в прозе Нины Берберовой (на материале цикла «Рассказы не о любви»)*, wygłoszony na III Międzynarodowej Konferencji Naukowej z cyklu Luminarze emigracji rosyjskiej: „Dusza rzeczy: byt i bycie emigracji rosyjskiej w jej książkach, listach i wspomnieniach” Olsztyn 22-23 października 2018. (załącznik 36)
- Referat: *Odkrywanie świadomości religijnej w literaturze emigracji rosyjskiej pierwszej fali (o powieści „Druga miłość” Wasilija Janowskiego)*, wygłoszony na XXI Międzynarodowej Konferencji Slawistycznej „Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty językowe, literackie, kulturowe” Olsztyn 26-27 czerwca 2019. (załącznik 37)
- Referat: *Образ города в прозе Василия Яновского*, wygłoszony na konferencji „XXII Międzynarodowe Prelekcje Literacko-Edukacyjne”: *Образ miasta w literaturze i sztuce*” Gdańsk-Sopot 23-30 lipca 2019.
- Referat: *Wątki ekspresjonistyczne w opowiadaniu „Trzynastu” Wasilija Janowskiego*, wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Wschód-Zachód: dialog języków i kultur” 6-7 czerwca 2019 Akademia Pomorska w Słupsku. (załącznik 38)
- Referat: *Образ города в прозе Нины Берберовой*, wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji Luminarze Emigracji Rosyjskiej, pt. „Homo geographicus – twórczość emigrantów rosyjskich w perspektywie geografii literackiej” Olsztyn 14-15 października 2019. (załącznik 39)
- Referat: *Fantastyka Wasilija Janowskiego*, wygłoszony na V Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Emigracja rosyjska, ukraińska i białoruska. Kultura, literatura, życie społeczno-polityczne”, 27-28 maja 2021 KUL. (załącznik 40)
- Referat plenarny: *Образ детства в прозе Василия Яновского в контексте*

традиции Максима Горького, wygłoszony na XVIII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Нижегородский текст русской словесности: художественное постижение национальной ментальности” Niżny Nowogród 14-16 października 2021. (załącznik 41)

- Referat: *Architektura w służbie budowania tożsamości kolektywnej (o radzieckich koncepcjach urbanistycznych i ich reprezentacjach literackich)* na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Człowiek w poszukiwaniu tożsamości: między technicyzacją a duchowością”, Białystok 24-25 listopada 2022. (załącznik 42)
- Referat: *Robinsonady w prozie Aleksandra Bielajewa*, wygłoszony na XIV Międzynarodowej Konferencji Naukowej “Wschód-Zachód. Dialog języków i kultur”, Słupsk 29-30 czerwca 2023. (załącznik 43)
- Referat: *Проблема идентичности эмигранта в прозе Василия Яновского в контексте мотива болезни*, wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „(E)migracja-pamięć kulturowa-tożsamość kulturowa” Olsztyn 20-21 października 2023. (załącznik 44)
- Referat: *Номo sovieticus и травма в современной русской литературе*, wygłoszony na międzynarodowej konferencji naukowej „Global and Local Trends in Slavic Languages, Literature and Culture 7” Ryga 25-26 kwietnia 2024. (załącznik 45)
- Referat: *Образ больницы в прозе Василия Яновского*, wygłoszony na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „(E)migracja-pamięć kulturowa-tożsamość kulturowa” Olsztyn 21-22 października 2024. (załącznik 46)
- Referat: *Урбанистические концепции в русских утопиях начала XX века*, wygłoszony na XV Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Wschód-Zachód. Dialog języków i kultur” Słupsk 26-27 czerwca 2025. (załącznik 47)

Przed uzyskaniem stopnia doktora

- Referat: *Максим Горький на фоне русской эмиграции*. V Międzynarodowa Konferencja Młodych Filologów: „Literatura rosyjska: teksty i konteksty” 18-20 marca 2011 r. Warszawa.
- Referat: *Жизнь cotidienne эмиграции росыjskiej в Парижу в okresie międzywojennym we wspomnieniach pisarzy-емигрантов (na materiale wspomnień Niny Berberowej, Iriny Odojewcewej, Zinaidy Szachowskiej*. XX Ogólnopolski Zjazd Historyków Studentów 11-14 kwietnia 2012 r. Katowice.
- Referat: *Георгий Иванов в воспоминаниях Ирины Одоевцевой и Нины Берберовой*. II Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Przestrzeń kulturowa Słowian” 24 kwietnia 2012 r. Lublin.
- Referat: *Rewolucja a śmierć w historycznej prozie Marka Aldanowa*. XVI Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna „Literatury i języki wschodniosłowiańskie wobec swego czasu historycznego” 21-22 maja 2013 r. Zielona Góra.
- Referat: *Революция в прозе Михаила Арцыбашева*. XVI Międzynarodowe

Prelekcje Literacko-Edukacyjne „Historia w zwierciadle literatury i sztuki” 12 lipca Gdańsk.

- Referat: *Motyw Samobójstwa w prozie pierwszej fali emigracji rosyjskiej*. IX Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Wschód-Zachód. Dialog języków i kultur” 18-19 września 2013 r. Słupsk.
- Referat: *Kobiety w prozie Michaiła Arcybaszewa*. Konferencja „Między tradycją a nowoczesnością. Tożsamość kobiety w przestrzeni domu, w historii, kulturze i na drogach emancypacji” 7-8 października 2013 r. Opole.
- Referat: *Ewolucja motywu śmierci w twórczości Lwa Tolstoja*. II Międzynarodowa Konferencja Młodych Naukowców „Przestrzeń kulturowa Słowian” 21-22 listopada 2013 Kazimierz Dolny n. Wisłą (udział zaoczny).
- Referat: *Andrzej Niemojewski i Michaił Arcybaszew wobec rewolucji 1905 r.* XVI Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna "Polsko-schodniosłowiańskie kontakty językowe, literackie, kulturowe" Olsztyn 24-25 czerwca 2014 r.
- Referat: *Obraz biznes lady w prozie Natalii Batrakowej (j. rosyjski)*. XVII Międzynarodowe Prelekcje Literacko-Edukacyjne "Obraz kobiety we współczesnej literaturze i sztuce" 7 sierpnia 2014 r.
- Referat: *Танатологические мотивы в прозе Ирины Одоёвцевой в контексте диалога с литературной традицией*. Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Literatura rosyjska XVIII-XXI w. Dialog idei i poetyk” 18-19 września 2014 r. Łódź.
- Referat: *Zabójstwo w prozie pierwszej fali emigracji rosyjskiej*. Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Słowianie Wschodni na emigracji: literatura – kultura – język” 22-23 września 2014 r. Opole.
- Referat: *Śmierć w kontekście wyobcowania w prozie Michaiła Arcybaszewa*. Międzynarodowa Konferencja Naukowa "Samotność - aspekty, konteksty, wymiary" 16-17 października 2014 r. Gdańsk.
- Referat: *Śmierć jako element kultury. Oblicza śmierci w prozie emigrantów pierwszej fali uchodźstwa rosyjskiego*. II Międzynarodowa Konferencja Naukowa "Tekst jako kultura. Kultura jako tekst" 20-21 października 2014 r. Gdańsk.
- Referat: *Философия генезиса второй мировой войны в прозе Марка Алданова*. Konferencja: XX Шешуковские чтения: „Отечественная словесность о войне. Проблема национального сознания. 70-летию Победы в Великой Отечественной войне”. Moskwa 2-3 lutego 2015.
- Referat: *Cmentarz i zaświaty w literaturze rosyjskiej (A. Puszkina – F. Dostojewski – M. Arcybaszew)*. XVII Międzynarodowa Konferencja Slawistyczna „Literatury i języki wschodniosłowiańskie wobec swego czasu historycznego” Zielona Góra 20-21 maja 2015.
- Referat: *Natura versus cywilizacja w prozie Michaiła Arcybaszewa*. X Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Wschód-Zachód. Dialog kultur” Słupsk 18-19 czerwca 2015.
- Referat: *Między Wschodem a Zachodem. Filozoficzne inspiracje Michaiła*

Arcybaszewa. XVII Międzynarodowa Konferencja Sławistyczna „Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty językowe, literackie, kulturowe” Olsztyn 24-25 czerwca 2015.

- Referat: *Motyw śmierci w prozie Galiny Kuzniecowej*. Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „Luminarze emigracji rosyjskiej” – spotkanie II, pt. „Pisarski emigracji rosyjskiej” Olsztyn 19-21 października 2015.
- Referat: *Odchodząca Rosja w powieści "Dawna podróż" Leonida Zurowa*. XVIII Międzynarodowa Konferencja Sławistyczna „Polsko-wschodniosłowiańskie kontakty językowe, literackie, kulturowe” Olsztyn 24-25 czerwca 2016.

8. Wykaz udziału w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych, z podaniem pełnionej funkcji:

- Członek komitetu organizacyjnego seminarium naukowego organizowanego przez Komisję Emigrantologii Słowian przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów. Temat seminarium: *Emigrantologia Słowian: literatura – kultura – język*. Termin: 28 listopada 2025 r. Forma spotkania: online. (załącznik 48)

9. Wykaz członkostwa w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach.

- Członek zarządu i sekretarz Komisji Emigrantologii Słowian, działającej przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów (funkcję pełni od listopada 2024). (załącznik 49)
- Członek Komisji Kultury Słowian Polskiej Akademii Umiejętności (od kwietnia 2025). (załącznik 50)

10. Wykaz staży w instytucjach naukowych lub artystycznych, w tym zagranicznych, z podaniem miejsca, terminu, czasu trwania stażu i jego charakteru.

- Staż naukowy na Université Jean Moulin Lyon 3 (16 września-16 października 2024). (załącznik 51)
- Staż naukowy na Université Jean Moulin Lyon 3 (9 września-9 października 2025). (załącznik 52)
- Staż naukowy na Univerzita Karlova w Pradze (9 lutego-11 marca 2026). (załącznik 53)

11. Wykaz recenzowanych prac naukowych lub artystycznych, w szczególności publikowanych w czasopismach międzynarodowych.

- Recenzowałem dla następujących czasopism naukowych: „Bibliotekarz Podlaski” (2023), „Białorutenistyka Białostocka” (2023), „Facta Simonidis” (2024). (załączniki 54-56)

12. Wykaz uczestnictwa w programach europejskich lub innych programach międzynarodowych.

- Pobyt dydaktyczny na Uniwersytecie Łotewskim w ramach programu Erasmus+ (30 października-3 listopada 2023). (załącznik 57)

III. WSPÓLPRA Z OTOCZENIEM SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

1. Wykaz udziału w zespołach eksperckich lub konkursowych.

- W dniach 18 – 26 sierpnia 2019 r. jako jeden z trzech ekspertów z Polski uczestniczyłem w letniej szkole studentów i doktorantów, której temat brzmiał: „Literatura rosyjskiej emigracji: postacie – losy – książki”. Szkoła organizowana była przez Niżnonowogrodzki Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Kuźmy Minina oraz finansowana przez Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (obecnie Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego). (załącznik 58)
- 5 czerwca 2017 r. uczestniczyłem w wydarzeniu zorganizowanym przez Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Ełku, w trakcie którego wygłosiłem dla nauczycieli języka rosyjskiego z Ełku i okolic wykład o recepcji literatury rosyjskiej w Polsce po 1989 r. oraz przeprowadziłem warsztaty z wykorzystania tekstu literackiego na lekcjach języka rosyjskiego w szkole podstawowej i ponadpodstawowej.

IV. DANE NAUKOMETRYCZNE

1. Impact Factor (w dziedzinach i dyscyplinach, w których parametr ten jest powszechnie używany jako wskaźnik naukometryczny) :0
2. Liczba cytowań publikacji wnioskodawcy, z oddzielnym uwzględnieniem autocytowań: 24 cytowania (15 bez autocytowań) (Google Scholar)
3. Indeks Hirscha: 3 (Google Scholar)

Poza indeksowanymi w Google Scholar cytowaniami udało się ustalić jeszcze 14 dodatkowych:

P. Witczak, *Иван Бунин В воспоминаниях Н. Берберовой, И. Одоевцевой и З. Шаховской*, „Polilog. Studia Neofilologiczne” 2013, nr 3, s. 41-51.

Цytowane w:

1. М. Урaльскйй, *Бунин и евреи*, Москва 2019.
2. B. Kozak, *Proces emigrowania w autobiografii «Курсив мой» Niny Berberowej*, [w:] *Pisarki rosyjskiej zagranicy w literaturze, kulturze i korespondencji*, red. B. Kozak, I. A. Ndiaye, Olsztyn 2016, s. 327-336.

P. Witczak, *Танатологические мотивы в прозе Ирины Одоевцевой в контексте диалога с литературной традицией*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Rossica” 2014, t. 7, s. 153-162.

Цytowane w:

1. К. Абрамова, *Поэтика прозаических произведений Николая Щёголева: мотив двойного самоубийства*, «Гуманитарный вектор» 2023, т. 18, № 3, с. 8-18.
2. Ли Ялинъ, *Творчество И. Одоевцевой и Г. Иванова в рецепции Г. Адамовича в 1923–1928 гг.*, «Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка» 2019, № 2 (325), с. 264-271.

P. Witczak, *Tworzenie w cieniu mistrza. Kilka uwag o prozie Galiny Kuzniecovej*, „Heteroglossia. Studia kulturoznawczo-filologiczne” 2015, nr 5, s. 55-66.

Цytowane w:

1. J. Brzykcy, *Dziennik z Grasse Galiny Kuzniecovej jako tekst literacki*, „Slavia Orientalis” 2017., t. LXVI, nr 1, s. 61-78.
2. J. Brzykcy, *Картины Прованса в творчестве Галины Кузнецовой*, „Slavia Orientalis” 2018, t. LXVII, nr 4, s. 631-645.
3. О. Колмакова, *Поэтика повествования в художественной прозе Г. Н. Кузнецовой*, Томск 2021.

P. Witczak, *Wokół autobiograficzności powieści „Prolog” Galiny Kuzniecovej*, „Slavia Orientalis” 2018, t. 67, nr 4, s. 647-659.

Цytowane w:

1. Колмакова О., *Поэтика повествования в художественной прозе Г. Н. Кузнецовой*, Томск 2021.

P. Witczak, *Poezja emigracyjna Iriny Odojewcewej*, „Studia Wschodniosłowiańskie” 2017, t. 17, s. 101-112.

Цytowane w:

1. A. Woźniak, *Два мира. Сны и онирические мотивы в русской литературе XIX-XX веков*, Lublin 2022.

P. Witczak, *Zabójstwo w prozie emigrantów pierwszej fali uchodźstwa rosyjskiego*, [w:] *Słowianie na emigracji. Literatura - kultura - język*, red. M. Giej, B. Kodzis, Opole - Racibórz 2015, s. 353-362.

Цytowane w:

1. A. Woźniak, *Два мира. Сны и онирические мотивы в русской литературе XIX-XX веков*, Lublin 2022.

P. Witczak, *Odkrywanie świadomości religijnej w literaturze emigracji rosyjskiej pierwszej fali (o powieści "Druga miłość" Wasilija Janowskiego)*, „Acta Polono-Ruthenica” 2019, t. 24, nr 4, s. 65-75.

Cytowane w:

1. N. Bielniak, *Doświadczenie emigracji. Listy wielkiego księcia Aleksandra Michajłowicza z lat 1918-1930*, [w:] (E)migracja: tożsamość kulturowa – pamięć kulturowa, red. I. A. Ndiaye, S. Garziano, Olsztyn 2024, s. 145-158.

P. Witczak, *Śmierć w prozie emigrantów uchodźstwa rosyjskiego – Michaiła Arcybaszewa i Marka Aldanowa – w kontekście literacko-filozoficznym*, Toruń 2018.

Cytowane w:

1. S. Garziano, *Вопросы поэтики в жизни и творчестве М.А.Алданова*, [w:] 55 lat bydgoskiej rusycystyki. Tradycja i nowe tendencje w badaniach nad Słowiańszczyzną Wschodnią, red. B. Trojanowska, P. Witczak, Bydgoszcz 2025, s. 89-108.
2. Т. Петрова, *Новые Исследования Польских Русистов. (Обзор)*, «Отечественная и зарубежная литература» 2020, Сер. 7, s. 174-180.
3. *Аннотационная библиография работ по литературоведческой русистике Европы и США 2000-2020 гг.*, отв. ред. О. Розинская, Москва 2025.

Informacje zawarte w pkt. IV powinny wskazywać również na bazę danych, na podstawie której zostały podane.

Przy wyborze tej bazy należy zwracać uwagę na specyfikę dziedziny i dyscypliny naukowej, w której kandydat ubiega się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Rada Doskonałości Naukowej informuje, że podawanie danych naukometrycznych – w opinii Rady Doskonałości Naukowej – jest wskazane i zalecane, wynika to także ze stosowanej powszechnie praktyki przez samych kandydatów ubiegających się o awans naukowy. Należy jednak podkreślić, że podane we wnioskach o wszczęcie postępowania awansowego dane naukometryczne nie mogą stanowić kryterium oceny dorobku naukowego Kandydata dla podmiotów doktoryzujących, habilitujących oraz samej Rady Doskonałości Naukowej, organów prowadzących postępowania w sprawie nadania stopnia lub tytułu. Zadaniem tych organów jest przede wszystkim ocena ekspercka dorobku naukowego Kandydata ubiegającego się o awans naukowy, zaś decyzja o nadaniu stopnia lub tytułu nie powinna być uzależniona od podania tych danych.

.....

(podpis wnioskodawcy)

PODPIS ZAUFANY
PATRYK
WITCZAK
16.01.2026 22:33:58 GMT+1
Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Patryk Witczak
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.
 - 2010 – ukończenie studiów pierwszego stopnia na kierunku filologia rosyjska (UKW w Bydgoszczy). Temat pracy licencjackiej: *Maksym Gorki i pisarze emigracji rosyjskiej* (w j. ros.), promotor: dr Beata Wegnerska. (załącznik 59)
 - 2011 – ukończenie jednolitych studiów magisterskich na kierunku historia (UKW w Bydgoszczy). Temat pracy magisterskiej: *Cudzoziemcy w osiemnastowiecznej Rosji* (w j. pol.), promotor: dr hab. Marek Zieliński, prof. UKW. (załącznik 60)
 - 2012 – ukończenie studiów drugiego stopnia na kierunku filologia rosyjska (UKW w Bydgoszczy). Temat pracy magisterskiej: *Emigracja rosyjska we wspomnieniach Niny Berberowej, Iriny Odojewcewej i Zinaidy Szachowskiej* (w j. ros.), promotor: prof. dr hab. J. Mianowska. (załącznik 61)
 - 2012 – ukończenie podyplomowych studiów polonistycznych (UKW w Bydgoszczy) (załącznik 62)
 - 2016 – ukończenie studiów doktoranckich w zakresie literaturoznawstwa (UKW w Bydgoszczy). Temat rozprawy: *Śmierć w twórczości emigrantów I fali uchodźstwa rosyjskiego – Michaiła Arcybaszewa i Marka Aldanowa – w kontekście literacko-filozoficznym* (w j. pol.), promotor: prof. dr hab. Joanna Mianowska, recenzenci: dr hab. Anna Paszkiewicz, prof. UW; prof. dr hab. Lucjan Suchanek. (załącznik 1)
 - 2025 – ukończenie studiów podyplomowych w zakresie redakcyjno-wydawniczym (UMK w Toruniu). (załącznik 63)
3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.
 - od 1 października 2017 r. jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta badawczo-dydaktycznego na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (do 01.10.2019 r. była to Katedra Literatury Rosyjskiej w Instytucie Neofilologii i Lingwistyki Stosowanej na Wydziale Humanistycznym; obecnie jest to Katedra Literatury Polskiej i Rosyjskiej Wydziału Literaturoznawstwa).

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

GLÓWNE OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE (ZAŁĄCZNIK 2)

Obiektem badań w przedkładanej monografii jest twórczość Wasilija Janowskiego (1906–1989), jednego z bardziej oryginalnych, a zarazem wciąż słabo znanych i zbadanych pisarzy emigracji rosyjskiej pierwszej fali. W literaturoznawstwie rosyjskim i polskim Janowski uchodził dotąd za postać marginalną, sytuowaną w cieniu bardziej uznanych przedstawicieli „niezauważonego pokolenia”, takich jak Gajto Gazdanow czy Borys Popławski. Tymczasem jego dorobek stanowi wyjątkowy przykład zderzenia tradycji dziewiętnastowiecznej klasyki rosyjskiej z nowymi, awangardowymi prądami literackimi Zachodu.

Książka ma dwa zasadnicze cele: po pierwsze, uzupełnia lukę w badaniach nad literaturą emigracyjną, przywracając do obiegu naukowego twórczość autora mało znanego; po drugie – pozwala zrekonstruować artystyczną ewolucję Janowskiego, determinowaną doświadczeniami wygnania. Z jednej strony w jego utworach obecne są motywy i chwytły bliskie klasycznej prozie rosyjskiej, z drugiej – wyraźne inspiracje ekspresjonizmem, surrealizmem, czy szerzej – modernizmem europejskim. Zasadniczym problemem badawczym staje się zatem pytanie o to, jak emigracyjne doświadczenie pisarza wpłynęło na jego warsztat i światopogląd oraz w jaki sposób tworzenie na styku kultury rosyjskiej, francuskiej i amerykańskiej ukształtowało tożsamość Janowskiego.

W pracy przyjąłem niejednorodne podejście metodologiczne, odpowiadające złożoności analizowanego materiału. Kluczowym narzędziem okazała się dla mnie teoria interkulturowości, pozwalająca ująć pisarstwo emigranta jako przestrzeń tworzenia nowej jakości hybrydalnej, a nie jako prostą sumę elementów rodzimej i obcej kultury. Sięgnąłem również po perspektywę intertekstualną, rozumianą szeroko – jako dialog z tradycją literacką, gatunkową i kulturową. Takie połączenie metodologiczne, w moim przekonaniu, umożliwiło pokazanie, że Janowski był twórcą przekraczającym granice tradycyjnej klasyfikacji gatunków i prądów literackich.

Monografia składa się z ośmiu rozdziałów. W pierwszym z nich zrekonstruowałem, w jaki sposób Władimir Warszawski rozumiał wprowadzone przez siebie pojęcie „niezauważonego pokolenia”. W dyskursie naukowym „niezauważone pokolenie” bywa utożsamiane z młodszym pokoleniem czy tzw. nutą paryską, a nie są to moim zdaniem pojęcia

całkowicie tożsame. Zrekapitulowałem także spory, jakie rozgorzały po publikacji głośnej książki Warszawskiego. Wszystko to pozwoliło mi nakreślić tło dla analizy twórczości Janowskiego, który otwarcie przyznawał, że uważał się za jednego z „niezauważonych”. Wyszedłem z założenia, że poczucie przynależności do tej grupy rzutowało na wybory artystyczne pisarza i postrzeganie jego twórczości przez krytyków. Janowski, świadomie manifestując swoją „niezauważalność”, ukształtował własną pozycję artystyczną w opozycji do „ojców” emigracji.

W rozdziale drugim przeanalizowałem wczesną twórczość Janowskiego, pierwsze opowiadania pisane w Warszawie i Paryżu. Dowiodłem, że ujawnia się w nich problem kondycji jednostki w świecie pozbawionym sensu. Zinterpretowałem je w kontekście filozofii egzystencjalizmu, nurtu szczególnie bliskiego wielu młodym emigrantom rosyjskim mieszkającym we Francji. Janowski we wczesnym okresie kreował wizję człowieka tragicznie rozdartego między wolnością a samotnością, przytłoczonego beznadziejnością bytowania. Na tym etapie drogi twórczej pisarz czerpał z tradycji klasyki rosyjskiej – przede wszystkim Nikołaja Gogola i Fiodora Dostojewskiego – jednocześnie wychodząc poza ramy klasycznego realizmu.

Rozdział trzeci poświęciłem obrazowi dzieciństwa w prozie Janowskiego, a głównym obiektem analizy uczyniłem jego pierwszą powieść *Koło* (1930). Dzieństwo jawi się w niej jako utracona przestrzeń arkadyjska, a zarazem źródło traumy. Janowski prowadzi dialog z tradycją Lwa Tołstoja i mitem „złotego dzieciństwa”, nadaje dzieciństwu wymiar nie idylliczny, a tragiczny. Wizja dzieciństwa Janowskiego bliższa jest poglądom Maksyma Gorkiego na ten temat niż Tołstoja. *Koło* jest utworem, w którym pisarz daje wyraz silnego zakorzenienia w rosyjskiej tradycji literackiej.

W czwartym rozdziale skoncentrowałem się na analizie powieści *Druga miłość* w kontekście tradycji gatunku określanego mianem „dokumentu ludzkiego”. Punktem wyjścia stał się dla mnie dziennik Marii Baszkircowej, którego poetyka i egocentryzm okazały się inspirujące również dla młodszych emigrantów rosyjskich w Paryżu. Wskazałem na francuskie i rosyjskie źródła tego typu literackiej dokumentalności, a następnie próbowałem odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób młode pokolenie emigrantów, skupione wokół „nuty paryskiej”, przejęło i przetworzyło ten model. *Druga miłość* – posiadająca formę rzekomego dziennika rosyjskiej emigrantki mieszkającej w Paryżu – łączy dwa plany: naturalistyczny obraz nędzy i upadku w przestrzeni miasta-labiryntu oraz duchowe odrodzenie bohaterki, które następuje w finale powieści w katedrze Notre Dame. Analizując przestrzeń paryskich nabrzeży, metra i targowisk, zwróciłem uwagę na ich infernalną i opresyjną symbolikę, podczas gdy wertykalny

ruch ku górze i obraz światła odczytałem jako znaki mistycznego przeobrażenia bohaterki. Podkreśliłem, że powieść Janowskiego można interpretować zarówno w perspektywie literackiej dokumentalności, jak i jako tekst inicjacyjny – przedstawiający drogę od wykluczenia, poprzez duchową śmierć, aż do ponownych narodzin w wierze. W mojej interpretacji *Druga miłość* stanowi ważny manifest „niezauważonego pokolenia” i świadectwo poszukiwań duchowych rosyjskiej emigracji.

W rozdziale piątym zinterpretowałem opowiadanie *Trzynastu* jako przejaw wpływów ekspresjonizmu na twórczość Janowskiego. W toku analizy wskazałem na charakterystyczne cechy ekspresjonistycznej wizji świata: deformację przestrzeni, groteskę, kontrastowe zestawienia barw i obrazów, a przede wszystkim dramatyczny ton i wizję miasta jako przestrzeni alienacji. Techniki ekspresjonistyczne, jak się wydaje, służą Janowskiemu przedstawieniu kryzysu egzystencjalnego bohaterów.

Rozdział szósty obejmuje analizę powieści *Przenośna nieśmiertelność*, jednego z najodważniejszych i zarazem najbardziej kontrowersyjnych eksperymentów literackich rosyjskiej emigracji pierwszej fali. Pokazałem, że utwór łączy naturalizm i obrazowanie cielesności z refleksją filozoficzną i utopijną wizją przemiany człowieka. Wskazałem, że konstrukcja fabuły – historia Zakonu Wiernych i wynalazcy Jeana Douta, który za pomocą promieni Omega pragnie obdarzyć ludzi zdolnością miłości – sytuuje powieść na pograniczu utopii i antyutopii. Powiązałem także analizowaną powieść z filozofią Nikołaja Fiodorowa i jego ideą „wspólnego czynu”, podkreślając jednak, że Janowski nie przyjmuje jej bezkrytycznie, lecz problematyzuje granice zbawczego projektu. *Przenośna nieśmiertelność* jest powieścią synkretyczną, ryzykowną formalnie, ale zarazem niezwykle przenikliwą – rozpiętą pomiędzy marzeniem o moralnej odnowie ludzkości a ostrzeżeniem przed zniewoleniem w imię dobra.

W rozdziale siódmym skoncentrowałem się na analizie pierwszej amerykańskiej powieści Janowskiego pod sugestywnym tytułem *Amerykańskie doświadczenie*. Starłem się wykazać, że zmiana miejsca emigracji – przeprowadzka z Francji do Stanów Zjednoczonych – wpłynęła na przekształcenie zarówno tematyki, jak i estetyki jego prozy. O ile wcześniejsze utwory ukazywały Paryż jako miasto-labirynt, pełne mrocznych symboli i infernalnych pejzaży, o tyle doświadczenie amerykańskie wniosło do pisarstwa Janowskiego nową perspektywę: konfrontacja z kapitalistyczną cywilizacją Ameryki, z jej dynamiką i bezwzględnością sprawiły, że pisarz z rozrzewnieniem zaczął wspominać lata spędzone w stolicy Francji. Przeprowadzona analiza ujawniła, że Janowski nie idealizuje Ameryki – ukazuje ją raczej jako przestrzeń prób i błędów, gdzie jednostka poddana jest presji

mechanizmów społecznych i ekonomicznych. Równocześnie jednak amerykańskie teksty pisarza pozostają wierne jego wcześniejszym poszukiwaniom duchowym – padają w nich pytania o możliwość duchowej przemiany, o sens cierpienia i o istnienie ładu moralnego w nowoczesnym świecie. W rozdziale tym wskazałem również na formalne innowacje obecne w późniejszej twórczości Janowskiego – fragmentaryczność narracji, eseistyczny ton, silniejsze otwarcie na refleksję filozoficzną. Zazaczyłem, że w jego amerykańskich książkach wyraźniej jeszcze widać napięcie między naturalizmem a poszukiwaniem transcendencji.

W ósmym i zarazem ostatnim rozdziale podjąłem refleksję nad kategoriami czasu i pamięci w prozie Janowskiego. W analizach wykazałem, że problematyka temporalności i pamięci stanowi jeden z kluczowych wymiarów interpretacyjnych twórczości autora, pozostając w ścisłym związku zarówno z doświadczeniem emigracyjnym, jak i z egzystencjalnymi pytaniami o sens istnienia. Czas jawi się w niej z jednej strony jako siła destrukcyjna – niosąca doświadczenie przemijania, starości i rozpadu – z drugiej natomiast, w powiązaniu z pamięcią, zostaje ukazany jako przestrzeń ocalenia i uczestnictwa w wymiarze ponadczasowym. Analizując poszczególne utwory, zwróciłem uwagę na wielowarstwowość przedstawień czasu: od codziennego rytmu życia miejskiego po perspektywę historiozoficzną i metafizyczną. Pokazałem, że pamięć – indywidualna i zbiorowa – pełni u Janowskiego funkcję „przenośnej nieśmiertelności”: przechowuje to, co kruche i narażone na zniszczenie, a zarazem otwiera perspektywę transcendencji. Omawiając opozycję między „czasem mechanicznym” nowoczesnej cywilizacji a „czasem egzystencjalnym” jednostki, podkreśliłem, że pamięć pozwala jednostce odnaleźć zakorzenienie i tożsamość mimo doświadczenia wykorzenienia emigracyjnego.

Reasumując, monografia *Proza Wasilija Janowskiego: między tradycją a nowatorstwem* stanowi pierwsze całościowe opracowanie dorobku pisarza oraz sytuuje jego twórczość w głównym nurcie badań nad literaturą emigracyjną. Przeprowadzone analizy pozwalają wykazać, że Janowski – mimo marginalnej obecności w dotychczasowym dyskursie naukowym – stworzył spójną wizję artystyczną, opartą na twórczym napięciu między tradycją a nowatorstwem.

POZOSTAŁE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE

Od początku pracy naukowej moje zainteresowania badawcze oscylowały wokół rosyjskiej literatury emigracyjnej pierwszej fali. Obiektem analiz często czyniłem twórczość pisarzy mało znanych i pomijanych w badaniach emigrantologicznych, w tym m. in. Jurijsa Felzena, Nikołaja Roszczyna, Leonida Zurowa, Władimira Warszawskiego i in. Pierwsze opublikowane przeze

mnie artykuły powstały na bazie pracy magisterskiej, która poświęcona została życiu diaspory rosyjskiej w Paryżu w okresie międzywojennym, odzwierciedlonemu we wspomnieniach Niny Berberowej, Iriny Odojewcewej i Zinaidy Szachowskiej. Omówiłem w nich, w jaki sposób wymienione pisarki wykreowały w swoich egodokumentach obrazy Iwana Bunina i Georgija Iwanowa, zwracając uwagę na skrajny subiektywizm analizowanych tekstów oraz zacieranie się w nich granicy między dokumentalizmem i fikcją.

Tematyka literatury tworzonej przez kobiety na emigracji towarzyszy mi w zasadzie do dziś. Przed i po uzyskaniu stopnia doktora publikowałem artykuły na temat prozy i poezji Niny Berberowej, Iriny Odojewcewej i Galiny Kuzniecovej. W przypadku Niny Berberowej starałem się wykazać, że doświadczenie wygnania zdeterminowało całą twórczość pisarki zarówno w warstwie fabularnej, jak i ideowej. Berberowa w moich artykułach jawi się jako kronikarka skrupulatnie dokumentująca życie codzienne emigrantów rosyjskich na wygnaniu. Jej utwory nie ograniczają się jednak do sprawozdawczego opisu codzienności, lecz stanowią jednocześnie głęboką refleksję nad kondycją człowieka w świecie pozbawionym zakorzenienia w rodzimej tradycji. Przedmioty, gesty i przestrzenie stają się w analizowanych tekstach nośnikami pamięci, a samotność bohaterów prowadzi do rozmyślań nad sensem istnienia. Zwróciłem również uwagę na fakt, że Berberowa, wbrew panującym w literaturze młodych emigrantów tendencjom, była „tradycjonalistką”, nawiązującą formalnie do klasyków realizmu rosyjskiego, a przede wszystkim do twórczości Fiodora Dostojewskiego, co znalazło swoje odzwierciedlenie m. in. w kreowanych przez nią przestrzeniach miejskich.

Moje wczesne artykuły o prozie Berberowej mają charakter propedeutyczny, jednak jednocześnie są to jedne z niewielu tekstów, jakie wyszły spod pióra polskich literaturoznawców, w których analizie poddane zostały inne utwory pisarki niż autobiografia *Podkreślenia moje*. Podobnie jest w przypadku twórczości Iriny Odojewcewej. W badaniach emigrantologicznych wielokrotnie pochylano się nad dylogią *Na brzegach Newy* i *Na brzegach Sekwany*. Proza fikcyjna Odojewcewej jest natomiast praktycznie niedostrzegana przez emigrantologów. Poddając ją oglądowi naukowemu, skoncentrowałem się przede wszystkim na interpretacji motywów tanatologicznych, jakie pojawiły się w powieściach *Anioł śmierci*, *Izolda* i *Zwierciadło*. Motyw śmierci w twórczości Odojewcewej jest ściśle powiązany z tematyką miłości, co wynika z faktu, że wspomniane powieści mają wiele cech melodramatu. Proza Odojewcewej przepełniona jest intertekstualnymi odniesieniami do literatury rosyjskiej i światowej. W analizowanych powieściach można odnaleźć wyraźne nawiązania m. in. do poezji Lermontowa, prozy Dostojewskiego czy celtyckiej legendy o Tristanie i Izoldzie. Spoiwem łączącym wszystkie prozatorskie teksty Odojewcewej jest motyw wygnania. Ich

bohaterki to rosyjskie emigrantki rozpaczliwie próbujące odnaleźć siebie w obcej kulturowo przestrzeni. Ten aspekt prozy Odojewcewej także został przeze mnie dostrzeżony.

Kilka artykułów poświęciłem twórczości Galiny Kuzniecovej. Tak jak w przypadku Berberowej i Odojewcewej postanowiłem skoncentrować uwagę nie na najbardziej rozpoznawalnym dziele pisarki – *Dzienniku z Grasse*, lecz rzadko eksplorowanej w dyskursie naukowym beletrystyce. Analizie poddałem zarówno zbiór opowiadań *Poranek*, jak i jedyną powieść, jaka wyszła spod jej pióra – *Prolog*. Jednym z podstawowych obszarów moich badań nad twórczością Kuzniecovej była problematyka autobiograficzna. Powieść *Prolog* oraz opowiadania pozostają świadectwem szczególnego rodzaju autobiograficzności: łączą element osobistego doświadczenia z beletrystyczną kreacją, a zarazem ujawniają silną obecność Iwana Bunina – zarówno jako mistrza literackiego, jak i partnera życiowego autorki. Analizując tę twórczość, zwracałem uwagę na kategorie autokreacji, dialogu z tradycją oraz literackiego świadectwa, ukazując, że autobiograficzność staje się jednym z kluczowych kodów ekspresji pisarki.

Wnioski płynące z moich badań nad literaturą emigrantek rosyjskich potwierdzają, że twórczość pisarek emigracyjnych – wbrew temu, co myślało wielu ówczesnych krytyków – nie jest jedynie marginalnym uzupełnieniem głównego nurtu literatury rosyjskiej na obczyźnie, lecz samodzielnym i oryginalnym głosem. Odojewcewa, Berberowa i Kuzniecowa przez to, że prywatnie związały się z wybitnymi poetami, niejednokrotnie były lekceważone jako pisarki. Wszystkie trzy jednak nie tylko dokumentowały doświadczenia emigracyjne, lecz także podejmowały refleksję nad fundamentalnymi kwestiami egzystencjalnymi i estetycznymi: nad sensem życia i śmierci, nad rolą literatury, nad tożsamością jednostki i wspólnoty w obcym świecie. Ich dzieła tworzą ważny kontrapunkt wobec twórczości męskich przedstawicieli emigracji, a zarazem pozwalają spojrzeć na literaturę rosyjską XX wieku z nowej, bardziej zróżnicowanej perspektywy.

Artykuły poświęcone twórczości Galiny Kuzniecovej wpisują się nie tylko w obszar tematyczny literatury kobiecej, ale również w grupę tekstów rozpatrujących cechy tzw. szkoły Bunina, którą traktuję nie jako sformalizowany krąg pisarzy z jasno sformułowanym manifestem literackim, lecz jako żywe środowisko uczniów, protegowanych i towarzyszy pracy Noblisty – młodych pisarzy skupionych wokół jego osoby (wspólne mieszkanie w willi w Grasse) i zainspirowanych – w mniejszym lub większym stopniu – jego manierą twórczą. Do tego kręgu, poza Kuzniecową, należą Leonid Zurow i Nikołaj Roszczyn. Ich twórczość układa się w czytelną triadę, która dobrze pokazuje spektrum oddziaływania Bunina: od

autobiograficzno-fenomenologicznej linii Kuzniecovej, przez sakralno-ojczyźnianą linię Zurowa, po neorealistyczno-duchową linię Roszczyna.

Kuzniecowa – obecna u boku Bunina w Grasse – prowadzi z jego stylem dialog bliskości i emancypacji. W *Prologu*, mniejszych formach prozatorskich i w *Dzienniku z Grasse* autobiograficzność działa jak poetycka matryca: z życia bierze materiał, ale organizuje go w buninowski styl – migawkowością i fenomenologią szczegółu (światło, powietrze, rytm dnia) – a jednocześnie krok po kroku odzyskuje własny ton narracyjny. To autokreacja w cieniu Mistrza (i wychodzenie z tego cienia). Dynamika relacji uczeń–mistrz jest kluczem do rozumienia jej prozy i statusu w emigracyjnym środowisku literackim.

Zurow reprezentuje inny biegun „szkoły”: silne sprzężenie poetyki z tematyką ojczyzny i prawosławia. Wpisuje losy kreowanych przez siebie bohaterów w biblijną matrycę sensu, stale sięgając po motywy świątyni/monastynu, do języka ikon i modlitwy, co sytuuje go na granicy między buninowskim realizmem fenomenologicznym a „realizmem duchowym” znanym z twórczości Borisa Zajcewa czy Iwana Szmielowa.

Roszczyn domyka triadę, podtrzymując buninowską „wrażliwość rzeczy” i moralizatorski ton opowieści. W debiutanckim cyklu *Wyższe słońce* prowadzi bohaterów drogą religijnego dojrzewania (motywy ikony, zmartwychwstania, pielgrzymki na Athos, „uzdrawiającej” obecności sacrum), przy czym poetyka impresyjnych pejzaży i symbolika barw (biel, błękit, złoto, róż) służą opisowi wewnętrznej przemiany i „nasycaniu bytu byciem”.

W moich artykułach na ten temat próbowałem wykazać, że „szkoła Bunina” daje się opisać nie jako jednolity program, ale jako wspólnota praktyk pisarskich i wartości. Bunin dostarcza narzędzi literackich, które jego uczniowie próbują twórczo przekształcać.

Ważną część mojego dorobku naukowego stanowią publikacje dotyczące motywu śmierci w prozie Michaiła Arcybaszewa i Marka Ałdanowa. Opublikowałem na ten temat szereg artykułów, a zwieńczeniem prowadzonych na ten temat badań była obrona rozprawy doktorskiej i publikacja powstałej na jej podstawie monografii *Śmierć w prozie emigrantów pierwszej fali uchodźstwa rosyjskiego – Michaiła Arcybaszewa i Marka Ałdanowa – w kontekście literacko-filozoficznym*.

Punktem wyjścia do napisania monografii była chęć wprowadzenia twórczości Michaiła Arcybaszewa i Marka Ałdanowa do polskiego obiegu naukowego i spojrzenia na nią przez pryzmat problematyki tanatologicznej. Zależało mi na tym, aby nie traktować śmierci jako marginalnego czy dekoracyjnego motywu, lecz jako klucza, który porządkuje strukturę poszczególnych utworów, ujawnia postawy etyczne bohaterów i otwiera drogę do pytań

metafizycznych. Dlatego też starałem się łączyć klasyczną analizę literaturoznawczą z refleksją kulturoznawczą i hermeneutyczną, osadzając interpretację w polu tanatologii humanistycznej.

W części wstępnej omawiam, jak temat śmierci był podejmowany w literaturze rosyjskiej na przestrzeni epok – od staroruskich żywotów świętych, przez osiemnastowieczne opowieści sentymentalne, romantyczne opowiadania Puszkina i Gogola, filozoficzne utwory Dostojewskiego i Tołstoja, aż po rosyjską literaturę emigracyjną pierwszej fali. Rzecz jasna, z racji ogromu materiału poddanego oglądowi, prowadzone w rozdziale pierwszym monografii rozważania mają charakter ogólnikowy i nie pretendują do bycia wyczerpującym opracowaniem, niemniej jednak to szerokie wprowadzenie pozwoliło mi uchwycić, w jaki sposób Arcybaszew i Ałdanow prowadzą dialog z tradycją – czasem ją kontynuując, a czasem wyraźnie kwestionując.

Rozdziały analityczne ukazują różne odmiany śmierci. W pierwszym z nich zajmuję się śmiercią naturalną, a więc spowodowaną starością i chorobą. Arcybaszew przedstawia umieranie w kategoriach fizjologicznych, wpisując je w wizję świata wrogiego człowiekowi. Dominuje tutaj ton pesymistyczny, inspirowany filozofią Schopenhauera i dekadentyzmu *fin de siècle*, Ałdanow natomiast traktuje kres życia jako moment, w którym otwiera się możliwość refleksji nad jego sensem. Odwołując się do filozofii antycznej, pokazuje możliwości pogodzenia się z losem. W obu przypadkach śmierć naturalna staje się nie tylko faktem biologicznym, lecz również sprawdzianem etycznym i metafizycznym.

Kolejny rozdział poświęciłem śmierci poniesionej na polu walki. Obaj autorzy odrzucają romantyzowanie ofiary w imię wyższej idei, a także postrzegają rewolucję jako żywioł, który odbiera jednostce podmiotowość i uruchamia masowe mechanizmy tanatyczne. Dodatkowo Ałdanow wpisuje obrazy rewolucji i wojny w swoją filozofię historii, podkreślając rolę przypadku i nieprzewidywalności losu w dziejach świata.

Najbardziej interdyscyplinarny jest rozdział o samobójstwie. Łączę w nim suicydologię (Durkheim), filozofię cierpienia (Schopenhauer), antyczne spory o „godną śmierć” i egzystencjalną perspektywę Alberta Camusa. Arcybaszew opisuje samobójstwo jako dramat, ale i jako możliwy wybór uwalniający od cierpienia – bo jeśli świat jest niezdatny do życia, śmierć może zyskać sens wyzwolenia. Ałdanow, przeciwnie, wiąże akty autodestrukcji z krwawymi doświadczeniami XX wieku: są one formą zachowania godności w obliczu bezsensu i upadku wartości.

Rozdział piąty o zabójstwie traktuję jako przestrzeń pytań etycznych i estetycznych. U Arcybaszewa morderstwo bywa probierzem jego „konceptu człowieka naturalnego”: to nie „zła natura”, lecz cywilizacyjne przemocowe formy życia społecznego (ujarzmianie popędów,

sztuczne normy) wyzwala ją w ludziach bestię. Opozycja „natura – cywilizacja” służy pisarzowi do dyskusji o winie, odpowiedzialności i możliwości odkupienia. U Ałdanowa natomiast pojawia się dialog z Dostojewskim – w powieści *Początek końca* emigrant prowadzi wyraźny spór z ideami *Zbrodni i kary*, ale nie po to, by powtarzać wyłącznie fabularne schematy, lecz by postawić pytania o moralny sens zbrodni i odpowiedzialność jednostki w epoce kryzysu.

Przeprowadzone analizy pozwoliły mi dojść do wniosku, że w prozie Arcybaszewa i Ałdanowa śmierć wpisuje się w diagnozę świata jako przestrzeni cierpienia i absurdu. W obu przypadkach rewolucja i wojna działają jak akceleratory śmierci, samobójstwo i zabójstwo natomiast wyznaczają przeciwstawne bieguny aksjologiczne. Obaj pisarze tworzą niezwykle gęste znaczeniowo obrazy śmierci, które można odczytywać jednocześnie w wymiarze psychologicznym, etycznym i metafizycznym. Śmierć realnie pracuje w tkance opowieści, niejednokrotnie staje się mechanizmem kompozycyjnym i sensotwórczym.

Pisząc tę książkę, chciałem przede wszystkim pokazać, że proza emigracyjna nie ogranicza się do dokumentowania doświadczenia wygnania. Przez motyw śmierci autorzy ci opowiadają o człowieku, jego kondycji i miejscu w historii. Starłem się więc nadać tej refleksji podwójny wymiar: porządkujący – przez przywrócenie Arcybaszewowi i Ałdanowowi należnego miejsca we współczesnych badaniach emigrantologicznych – oraz metodologiczny – przez wypracowanie narzędzi interpretacyjnych, które mogą służyć także przy lekturze tekstów innych pisarzy.

Od pewnego czasu w centrum moich badań znajduje się także problematyka utopii, antyutopii i fantastyki rosyjskiej, które traktuję nie tylko jako formy literackie, lecz także jako zwierciadło idei politycznych i społecznych przełomu XIX i XX wieku. Analizując wybrane teksty, staram się uchwycić, w jaki sposób literatura rosyjska włączała się w dyskusje nad kształtem przyszłego społeczeństwa, a także jak na jej gruncie kształtowały się genologiczne warianty fantastyki i modele narracyjne, łączące tradycję europejską z lokalną specyfiką kulturową.

W artykule poświęconym konstruktom dzieciństwa w rosyjskich utopiach komunistycznych początku XX wieku poddałem analizie powieści Aleksandra Bogdanowa (*Czerwona gwiazda*), Jakowa Okuniewa (*Nadchodzący świat 1923–2123*) i Jana Łariego (*Państwo szczęśliwych*). Interesowały mnie przede wszystkim kwestie związane z rolą rodziny, modelami wychowania oraz organizacją przestrzeni dedykowanych dzieciom. Wykazałem, że wizje te miały charakter nie tylko literacki, ale również polityczny i propagandowy – ściśle korespondowały z projektami ideologów bolszewickich. Dzieciństwo zostało w tych utopiach

poddane całkowitej kontroli państwa i podporządkowane celom kolektywu, co unaocznia instrumentalne traktowanie najmłodszych w procesie budowy „nowego człowieka”.

Perspektywę komparatystyczną zastosowałem w studium zestawiającym powieść Jewgienija Zamiatina *My* z *Metropolis* Thei von Harbou. Oba teksty, choć powstały w różnych kontekstach kulturowych i historycznych, ujawniają uderzające podobieństwa w kreacji przestrzeni i konstrukcji fabuły, a przede wszystkim w roli przypisywanej postaciom kobiecym. Analiza wykazała, że to właśnie bohaterki pełnią funkcje inicjatorek przemian społecznych, a ich dualistyczne obrazy odsyłają do archetypicznych figur Maryi i Lilith. Wnioski te pozwalają ująć *My* i *Metropolis* jako równoległe ogniwa w kształtowaniu gatunku antyutopii, wskazując na ponadnarodowy charakter diagnoz i lęków związanych z modernizacją i technicyzacją życia społecznego.

Dopełnieniem tego nurtu badań jest analiza powieści Jakowa Okuniewa *Nadchodzący świat 1923–2123* w perspektywie tradycji literatury utopijnej. Wskazałem, że tekst ten rozwija klasyczne schematy gatunku, takie jak symetria architektury, brak własności prywatnej, egalitaryzm i kult pracy, a jednocześnie wpisuje je w nowoczesną ramę *science fiction*, opartą na motywie anabiozy i podróży w czasie. Okuniew tworzy w ten sposób utopię ilustratywną, która miała być – w przekonaniu autora – możliwa do urzeczywistnienia. Analiza ukazała swoistość rosyjskiej tradycji utopijnej, bardziej skoncentrowanej na duchowych podstawach szczęścia niż na materialnym dobrobycie, a jednocześnie mocno sprzężonej z ideologią bolszewicką.

W innym studium zwróciłem uwagę na twórczość Aleksandra Bielajewa, interpretując jego prozę w kategoriach robinsonady. Odwołując się do metod narratologicznych (m.in. Wiktora Proppa i Antoniego Smuszkiewicza), wskazałem na obecność motywów izolacji i konieczności konstruowania nowej wspólnoty w sytuacji wyobcowania – zarówno w klasycznej postaci „wyspy”, jak i w wariantach kosmicznych czy leśnych. Analiza ta ukazała, że rosyjska fantastyka naukowa rozwija schemat robinsonady w kierunku metaforycznym i ideologicznym, czyniąc z niej narzędzie refleksji nad samotnością człowieka w obliczu przyrody, techniki i granic poznania.

Wszystkie te analizy łączy dążenie do pokazania, że literatura fantastyczna – do niedawna marginalizowana w tradycyjnych badaniach literaturoznawczych – stanowi niezwykle istotne źródło wiedzy o ideach społecznych i politycznych swojej epoki. Utopia i antyutopia, podobnie jak robinsonada, okazują się nie tylko odmianami gatunkowymi, ale także dyskursami o człowieku i jego miejscu w świecie. W moich badaniach akcentuję więc zarówno wymiar literacki (schematy fabularne, konstrukcje narracyjne, motywy), jak i ideowy

(związki z bolszewicką myślą polityczną, ideologią kolektywizmu, lękami epoki industrialnej). W efekcie powstaje całościowy obraz rosyjskiej fantastyki pierwszej połowy XX wieku jako laboratorium idei, w którym ścierały się utopijne marzenia i antyutopijne lęki, a literatura stawała się narzędziem diagnozy, propagandy i krytyki społecznej.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

- Od listopada 2024 r. jestem członkiem zarządu i sekretarzem Komisji Emigrantologii Słowian działającej przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów (członkiem tej organizacji jestem od 2018 r.). Komisja powstała z inicjatywy prof. Lucjana Suchanka w grudniu 2008 r. w ramach Komitetu Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, a w 2013 r. została włączona w skład komisji Międzynarodowego Kongresu Sławistów. Jako członek zarządu i sekretarz uczestniczę w zadaniach statutowych Komisji, do których należy: monitorowanie i koordynowanie badań emigrantologicznych w krajach, które są członkami Międzynarodowego Komitetu Sławistów; organizacja (współorganizacja) sesji naukowych, międzynarodowych konferencji naukowych dotyczących nowoczesnych systemów informacji bibliograficznej; publikacja prac zbiorowych; koordynacja prac nad bibliografią prac emigrantologicznych członków komisji. Poza tym odpowiadam za prowadzenie strony Komisji, która działa pod następującym adresem: <https://emigrantologia.wixsite.com/slowianie-komisja>.
- Od 15 września do 15 października 2024 r. oraz od 9 września do 9 października 2025 r. przebywałem na stażu naukowym na Uniwersytecie Jean Moulin – Lyon 3. W ramach stażu nawiązałem kontakty z opiekunkami merytorycznymi wyjazdu: prof. Svetlaną Garziano i prof. Anną Foscolo – uznanymi badaczkami rosyjskiej literatury emigracyjnej, których zainteresowania naukowe pokrywają się z moimi. Znajomości te, na co mam nadzieję, zaowocują wspólnymi projektami. Pierwszym rezultatem współpracy będzie opublikowanie artykułów wspomnianych badaczek w monografii wieloautorskiej wydawanej przez wydawnictwo UKW. W czasie mojego pobytu miałem okazję uczestniczyć w zajęciach prowadzonych dla francuskich studentów, co pozwoliło zapoznać się z metodyką wykładania literatury i języka rosyjskiego w Europie Zachodniej. Sam również wygłosiłem dwa wykłady dla studentów i społeczności akademickiej Uniwersytetu Lyon 3 oraz l'Ecole

Normale Supérieure de Fontenay-Saint Cloud. Cenna okazała się również możliwość przeprowadzenia kwerendy w bibliotece Diderot de Lyon, w której znajdują się zbiory tzw. Medońskiej Biblioteki. Znajdują się w niej duże zbiory literatury emigracji rosyjskiej okresu międzywojennego, której poświęciłem większość swojej działalności naukowej. Zgromadzone materiały pozwoliły ukończyć monografię habilitacyjną i nakreślić kolejne kierunki eksploracji badawczych.

- Od 9 lutego do 11 marca będę przebywał na stażu badawczym na Uniwersytecie Karola w Pradze. W planach mam m.in. przeprowadzenie kwerendy w miejscowych archiwach, szukając materiałów dotyczących działalności emigrantów rosyjskich w Czechach.
- W dniach 30 października – 3 listopada 2023 r. w ramach programu Erasmus+ przebywałem na Uniwersytecie Łotewskim w Rydze i prowadziłem wykłady gościnne dla tamtejszych studentów rusycystyki i kadry akademickiej.
- W dniach 18 – 26 sierpnia 2019 r. jako jeden z trzech ekspertów z Polski uczestniczyłem w letniej szkole studentów i doktorantów, której temat brzmiał: „Literatura rosyjskiej emigracji: postacie – losy – książki”. Szkoła organizowana była przez Niżnonowogrodzki Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Kuźmy Minina oraz finansowana przez Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (obecnie Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego). W ramach szkoły odbywały się wykłady i warsztaty dla studentów z Polski i Rosji. Pobyt w Niżnym Nowogrodzie był również okresem nawiązywania kontaktów naukowych, które jednak nie zostały ostatecznie sformalizowane ze względu na wybuch pandemii oraz napaści Rosji na Ukrainę. Szkołę zwieńczyło wydanie zbioru artykułów młodych badaczy (*Филологический диалог. Сборник научных статей*, отв. ред. В. Т. Захарова, Нижний Новгород 2019). Wszedłem w skład komitetu redakcyjnego tej publikacji.
- Współpracuję z polskimi czasopismami naukowymi o zasięgu międzynarodowym jako recenzent. Do tej pory recenzowałem dla „Bibliotekarza Podlaskiego” (wydawca: Książnica Podlaska), „Białorutenistyki Białostockiej” (wydawca: Uniwersytet w Białymstoku) oraz „Facta Simonidis” (wydawca: Akademia Zamojska).

- Regularnie uczestniczę w międzynarodowych konferencjach naukowych organizowanych przez polskie i zagraniczne ośrodki naukowe. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora uczestniczyłem w osiemnastu konferencjach (w Olsztynie, Warszawie, Zielonej Górze, Lublinie, Białymstoku, Słupsku, Gdańsku, Rydze, Niżnym Nowogrodzie). Przed uzyskaniem stopnia doktora było to 20 konferencji.
6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

I. Działalność dydaktyczna

Zajęcia dydaktyczne prowadzę na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego od października 2017 r. Pracowałem ze studentami filologii rosyjskiej, studiów wschodnich, edytorstwa oraz lingwistyki stosowanej różnych konfiguracji językowych: angielski z rosyjskim, niemiecki z rosyjskim, rosyjski z chińskim. Wśród prowadzonych przeze mnie zajęć są wykłady, konwersatoria oraz seminaria dyplomowe (licencjackie i magisterskie). Do tej pory prowadziłem następujące przedmioty:

- PNJR (pisanie z ortografią, konwersacje),
- kulturowe konteksty utworów literackich,
- historia literatury rosyjskiej,
- literatura rosyjska z elementami historii Rosji,
- współczesna literatura rosyjska,
- wstęp do literaturoznawstwa,
- metodologia badań literaturoznawczych,
- podstawy wiedzy o literaturze,
- historia Rosji,
- realia społeczno-polityczne współczesnej Rosji,
- seminarium dyplomowe,
- wykłady specjalizacyjne (realizowane tematy: *Literatura emigracji rosyjskiej*, *Samobójstwo jako fenomen kulturowy*, *Utopia i antyutopia w literaturze i filmie*, *Rosyjska fantastyka literacka*, *Motyw śmierci w literaturze rosyjskiej*).

Prowadzone przeze mnie zajęcia zawsze uzyskują wysokie oceny w ankietach studenckich. Średnia ocen waha się od 4,87 do 5,0 (w skali od 1 do 5).

Studenci chętnie wybierają prowadzone przeze mnie seminaria. Udało mi się dotychczas wypromować 22 prace licencjackie i 2 magisterskie. Obecnie pod moim kierunkiem powstają kolejne 2 prace licencjackie i 2 magisterskie. Regularnie recenzuję prace dyplomowe powstające pod okiem moich kolegów z wydziału. Zrecenzowałem 38 takich prac.

Żeby jak najlepiej wypełniać swoje obowiązki dydaktyczne, regularnie staram się podnosić swoje kompetencje, uczestnicząc w różnego rodzaju szkoleniach i kursach. Wśród nich były:

- Szkolenie z obsługi platformy Moodle w ramach projektu „Nowoczesny Uniwersytet” (2019),
- Szkolenie z dydaktyki rosyjskiej ortografii i interpunkcji zorganizowane przez Centrum Języka Rosyjskiego i Kultury „Instytut Puszkina” UWM w Olsztynie (2019) ([załącznik 64](#)),
- Szkolenie z pracy na platformie Moodle. Organizator: Akademia e-learningu (2021) ([załącznik 65](#)),
- Szkolenie „Technologie informacyjno-komunikacyjne w pracy dydaktycznej” (2021) ([załącznik 66](#)),
- Szkolenie z pracy z osobami niepełnosprawnymi w ramach projektu „Uniwersytet równych szans” (2021) ([załącznik 67](#)).

Za działalność dydaktyczną w roku akademickim 2020/2021 r. zostałem uhonorowany nagrodą Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. ([załącznik 68](#))

II. Działalność organizacyjna

W swojej pracy nie unikam również angażowania się w różnorodną działalność organizacyjną na rzecz uczelni. Dotychczas pełniłem lub pełnię następujące funkcje:

- od 2019 r. członek Rady Naukowej Wydziału Literaturoznawstwa;
- od 2022 r. koordynator Wydziału Literaturoznawstwa ds. promocji – w ramach pełnienia tej funkcji współorganizuję promocyjne wydarzenia uczelniane, takie jak Dzień Otwarty czy Dzień Licealisty ([załącznik 69](#));
- koordynator Wydziału Literaturoznawstwa ds. organizacji Dni Nauki w 2021 r.;
- członek Uczelnianej Komisji Wyborczej na kadencję 2024-2028 ([załącznik 70](#));
- członek Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów na kadencję 2024-2028 ([załącznik 71](#));

- członek Zespołu Zadaniowego UKW ds. organizacji zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metodyki e-learningu w roku akademickim 2019/2020 (załącznik 72).
- członek Komisji Rekrutacyjnej na kierunki rosyjskojęzyczne w latach 2018-2025;
- opiekun rocznika filologii rosyjskiej (rocznik 2018/2019).

Za działalność organizacyjną w roku akademickim 2022/2023 zostałem uhonorowany nagrodą Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. (załącznik 73)

III. Działalność popularyzatorska

Od 30 marca do 11 kwietnia 2017 r. pracowałem przy organizacji 37. Warszawskich Spotkań Teatralnych, organizowanych przez Teatr Dramatyczny im. Gustawa Holoubka w Warszawie. Asystowałem trupie teatralnej z Moskwy, która pod opieką reżyserską Grzegorza Jarzyny wystawiała *Iwonę, księżniczkę Burgunda* Witolda Gombrowicza. Moim głównym zadaniem była pomoc tłumaczeniowa w kontaktach między artystami z Rosji a reżyserem i pracownikami teatru. (załącznik 74)

5 czerwca 2017 r. uczestniczyłem w wydarzeniu zorganizowanym przez Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Ełku, w trakcie którego wygłosiłem dla nauczycieli języka rosyjskiego z Ełku i okolic wykład o recepcji literatury rosyjskiej w Polsce po 1989 r. oraz przeprowadziłem warsztaty z wykorzystania tekstu literackiego na lekcjach języka rosyjskiego w szkole podstawowej i ponadpodstawowej.

14 grudnia 2022 r. wygłosiłem dla członków Koła Naukowego Aurora, działającego na Uniwersytecie Warszawskim wykład, pt. *Rosyjskie utopie komunistyczne*.

26 kwietnia 2023 r. w ramach XVIII Dni Kultury Słowian Wschodnich na Uniwersytecie Zielonogórskim wygłosiłem wykład *Budowanie lepszego jutra (o utopiach komunistycznych)*. (załącznik 75)

14 maja 2025 r. w ramach XX Dni Kultury Słowian Wschodnich na Uniwersytecie Zielonogórskim wygłosiłem wykład *Homo sovieticus wobec transformacji ustrojowej we współczesnej literaturze rosyjskiej*. (załącznik 76)

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.
- Od 2022 r. jestem członkiem Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego.

- Od 2025 r. jestem członkiem Komisji Kultury Słowian Polskiej Akademii Umiejętności.
- Czterokrotnie otrzymywałem nagrodę Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego: dwukrotnie za działalność naukową (2019 i 2024) ([załącznik74](#)), raz za działalność dydaktyczną (2021) ([załącznik 68](#)) i raz za działalność organizacyjną (2022) ([załącznik73](#)).

PODPIS ZAUFANY
PATRYK
WITCZAK
16.01.2026 22:50:17 GMT+1
Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Patryk Witczak
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.
 - 2010 – ukończenie studiów pierwszego stopnia na kierunku filologia rosyjska (UKW w Bydgoszczy). Temat pracy licencjackiej: *Maksym Gorki i pisarze emigracji rosyjskiej* (w j. ros.), promotor: dr Beata Wegnerska. (załącznik 59)
 - 2011 – ukończenie jednolitych studiów magisterskich na kierunku historia (UKW w Bydgoszczy). Temat pracy magisterskiej: *Cudzoziemcy w osiemnastowiecznej Rosji* (w j. pol.), promotor: dr hab. Marek Zieliński, prof. UKW. (załącznik 60)
 - 2012 – ukończenie studiów drugiego stopnia na kierunku filologia rosyjska (UKW w Bydgoszczy). Temat pracy magisterskiej: *Emigracja rosyjska we wspomnieniach Niny Berberowej, Iriny Odojewcewej i Zinaidy Szachowskiej* (w j. ros.), promotor: prof. dr hab. J. Mianowska. (załącznik 61)
 - 2012 – ukończenie podyplomowych studiów polonistycznych (UKW w Bydgoszczy) (załącznik 62)
 - 2016 – ukończenie studiów doktoranckich w zakresie literaturoznawstwa (UKW w Bydgoszczy). Temat rozprawy: *Śmierć w twórczości emigrantów I fali uchodźstwa rosyjskiego – Michaiła Arcybaszewa i Marka Aldanowa – w kontekście literacko-filozoficznym* (w j. pol.), promotor: prof. dr hab. Joanna Mianowska, recenzenci: dr hab. Anna Paszkiewicz, prof. UW; prof. dr hab. Lucjan Suchanek. (załącznik 1)
 - 2025 – ukończenie studiów podyplomowych w zakresie redakcyjno-wydawniczym (UMK w Toruniu). (załącznik 63)
3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.
 - od 1 października 2017 r. jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta badawczo-dydaktycznego na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (do 01.10.2019 r. była to Katedra Literatury Rosyjskiej w Instytucie Neofilologii i Lingwistyki Stosowanej na Wydziale Humanistycznym; obecnie jest to Katedra Literatury Polskiej i Rosyjskiej Wydziału Literaturoznawstwa).

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

GLÓWNE OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE (ZAŁĄCZNIK 2)

Obiektem badań w przedkładanej monografii jest twórczość Wasilija Janowskiego (1906–1989), jednego z bardziej oryginalnych, a zarazem wciąż słabo znanych i zbadanych pisarzy emigracji rosyjskiej pierwszej fali. W literaturoznawstwie rosyjskim i polskim Janowski uchodził dotąd za postać marginalną, sytuowaną w cieniu bardziej uznanych przedstawicieli „niezauważonego pokolenia”, takich jak Gajto Gazdanow czy Borys Popławski. Tymczasem jego dorobek stanowi wyjątkowy przykład zderzenia tradycji dziewiętnastowiecznej klasyki rosyjskiej z nowymi, awangardowymi prądami literackimi Zachodu.

Książka ma dwa zasadnicze cele: po pierwsze, uzupełnia lukę w badaniach nad literaturą emigracyjną, przywracając do obiegu naukowego twórczość autora mało znanego; po drugie – pozwala zrekonstruować artystyczną ewolucję Janowskiego, determinowaną doświadczeniami wygnania. Z jednej strony w jego utworach obecne są motywy i chwytły bliskie klasycznej prozie rosyjskiej, z drugiej – wyraźne inspiracje ekspresjonizmem, surrealizmem, czy szerzej – modernizmem europejskim. Zasadniczym problemem badawczym staje się zatem pytanie o to, jak emigracyjne doświadczenie pisarza wpłynęło na jego warsztat i światopogląd oraz w jaki sposób tworzenie na styku kultury rosyjskiej, francuskiej i amerykańskiej ukształtowało tożsamość Janowskiego.

W pracy przyjąłem niejednorodne podejście metodologiczne, odpowiadające złożoności analizowanego materiału. Kluczowym narzędziem okazała się dla mnie teoria interkulturowości, pozwalająca ująć pisarstwo emigranta jako przestrzeń tworzenia nowej jakości hybrydalnej, a nie jako prostą sumę elementów rodzimej i obcej kultury. Sięgnąłem również po perspektywę intertekstualną, rozumianą szeroko – jako dialog z tradycją literacką, gatunkową i kulturową. Takie połączenie metodologiczne, w moim przekonaniu, umożliwiło pokazanie, że Janowski był twórcą przekraczającym granice tradycyjnej klasyfikacji gatunków i prądów literackich.

Monografia składa się z ośmiu rozdziałów. W pierwszym z nich zrekonstruowałem, w jaki sposób Władimir Warszawski rozumiał wprowadzone przez siebie pojęcie „niezauważonego pokolenia”. W dyskursie naukowym „niezauważone pokolenie” bywa utożsamiane z młodszym pokoleniem czy tzw. nutą paryską, a nie są to moim zdaniem pojęcia

całkowicie tożsame. Zrekapitulowałem także spory, jakie rozgorzały po publikacji głośnej książki Warszawskiego. Wszystko to pozwoliło mi nakreślić tło dla analizy twórczości Janowskiego, który otwarcie przyznawał, że uważał się za jednego z „niezauważonych”. Wyszedłem z założenia, że poczucie przynależności do tej grupy rzutowało na wybory artystyczne pisarza i postrzeganie jego twórczości przez krytyków. Janowski, świadomie manifestując swoją „niezauważalność”, ukształtował własną pozycję artystyczną w opozycji do „ojców” emigracji.

W rozdziale drugim przeanalizowałem wczesną twórczość Janowskiego, pierwsze opowiadania pisane w Warszawie i Paryżu. Dowiodłem, że ujawnia się w nich problem kondycji jednostki w świecie pozbawionym sensu. Zinterpretowałem je w kontekście filozofii egzystencjalizmu, nurtu szczególnie bliskiego wielu młodym emigrantom rosyjskim mieszkającym we Francji. Janowski we wczesnym okresie kreował wizję człowieka tragicznie rozdartego między wolnością a samotnością, przytłoczonego beznadziejnością bytowania. Na tym etapie drogi twórczej pisarz czerpał z tradycji klasyki rosyjskiej – przede wszystkim Nikołaja Gogola i Fiodora Dostojewskiego – jednocześnie wychodząc poza ramy klasycznego realizmu.

Rozdział trzeci poświęciłem obrazowi dzieciństwa w prozie Janowskiego, a głównym obiektem analizy uczyniłem jego pierwszą powieść *Koło* (1930). Dzieństwo jawi się w niej jako utracona przestrzeń arkadyjska, a zarazem źródło traumy. Janowski prowadzi dialog z tradycją Lwa Tołstoja i mitem „złotego dzieciństwa”, nadaje dzieciństwu wymiar nie idylliczny, a tragiczny. Wizja dzieciństwa Janowskiego bliższa jest poglądom Maksyma Gorkiego na ten temat niż Tołstoja. *Koło* jest utworem, w którym pisarz daje wyraz silnego zakorzenienia w rosyjskiej tradycji literackiej.

W czwartym rozdziale skoncentrowałem się na analizie powieści *Druga miłość* w kontekście tradycji gatunku określanego mianem „dokumentu ludzkiego”. Punktem wyjścia stał się dla mnie dziennik Marii Baszkircowej, którego poetyka i egocentryzm okazały się inspirujące również dla młodszych emigrantów rosyjskich w Paryżu. Wskazałem na francuskie i rosyjskie źródła tego typu literackiej dokumentalności, a następnie próbowałem odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób młode pokolenie emigrantów, skupione wokół „nuty paryskiej”, przejęło i przetworzyło ten model. *Druga miłość* – posiadająca formę rzekomego dziennika rosyjskiej emigrantki mieszkającej w Paryżu – łączy dwa plany: naturalistyczny obraz nędzy i upadku w przestrzeni miasta-labiryntu oraz duchowe odrodzenie bohaterki, które następuje w finale powieści w katedrze Notre Dame. Analizując przestrzeń paryskich nabrzeży, metra i targowisk, zwróciłem uwagę na ich infernalną i opresyjną symbolikę, podczas gdy wertykalny

ruch ku górze i obraz światła odczytałem jako znaki mistycznego przeobrażenia bohaterki. Podkreśliłem, że powieść Janowskiego można interpretować zarówno w perspektywie literackiej dokumentalności, jak i jako tekst inicjacyjny – przedstawiający drogę od wykluczenia, poprzez duchową śmierć, aż do ponownych narodzin w wierze. W mojej interpretacji *Druga miłość* stanowi ważny manifest „niezauważonego pokolenia” i świadectwo poszukiwań duchowych rosyjskiej emigracji.

W rozdziale piątym zinterpretowałem opowiadanie *Trzynastu* jako przejaw wpływów ekspresjonizmu na twórczość Janowskiego. W toku analizy wskazałem na charakterystyczne cechy ekspresjonistycznej wizji świata: deformację przestrzeni, groteskę, kontrastowe zestawienia barw i obrazów, a przede wszystkim dramatyczny ton i wizję miasta jako przestrzeni alienacji. Techniki ekspresjonistyczne, jak się wydaje, służą Janowskiemu przedstawieniu kryzysu egzystencjalnego bohaterów.

Rozdział szósty obejmuje analizę powieści *Przenośna nieśmiertelność*, jednego z najodważniejszych i zarazem najbardziej kontrowersyjnych eksperymentów literackich rosyjskiej emigracji pierwszej fali. Pokazałem, że utwór łączy naturalizm i obrazowanie cielesności z refleksją filozoficzną i utopijną wizją przemiany człowieka. Wskazałem, że konstrukcja fabuły – historia Zakonu Wiernych i wynalazcy Jeana Douta, który za pomocą promieni Omega pragnie obdarzyć ludzi zdolnością miłości – sytuuje powieść na pograniczu utopii i antyutopii. Powiązałem także analizowaną powieść z filozofią Nikołaja Fiodorowa i jego ideą „wspólnego czynu”, podkreślając jednak, że Janowski nie przyjmuje jej bezkrytycznie, lecz problematyzuje granice zbawczego projektu. *Przenośna nieśmiertelność* jest powieścią synkretyczną, ryzykowną formalnie, ale zarazem niezwykle przenikliwą – rozpiętą pomiędzy marzeniem o moralnej odnowie ludzkości a ostrzeżeniem przed zniewoleniem w imię dobra.

W rozdziale siódmym skoncentrowałem się na analizie pierwszej amerykańskiej powieści Janowskiego pod sugestywnym tytułem *Amerykańskie doświadczenie*. Starałem się wykazać, że zmiana miejsca emigracji – przeprowadzka z Francji do Stanów Zjednoczonych – wpłynęła na przekształcenie zarówno tematyki, jak i estetyki jego prozy. O ile wcześniejsze utwory ukazywały Paryż jako miasto-labirynt, pełne mrocznych symboli i infernalnych pejzaży, o tyle doświadczenie amerykańskie wniosło do pisarstwa Janowskiego nową perspektywę: konfrontacja z kapitalistyczną cywilizacją Ameryki, z jej dynamiką i bezwzględnością sprawiły, że pisarz z rozrzewnieniem zaczął wspominać lata spędzone w stolicy Francji. Przeprowadzona analiza ujawniła, że Janowski nie idealizuje Ameryki – ukazuje ją raczej jako przestrzeń prób i błędów, gdzie jednostka poddana jest presji

mechanizmów społecznych i ekonomicznych. Równocześnie jednak amerykańskie teksty pisarza pozostają wierne jego wcześniejszym poszukiwaniom duchowym – padają w nich pytania o możliwość duchowej przemiany, o sens cierpienia i o istnienie ładu moralnego w nowoczesnym świecie. W rozdziale tym wskazałem również na formalne innowacje obecne w późniejszej twórczości Janowskiego – fragmentaryczność narracji, eseistyczny ton, silniejsze otwarcie na refleksję filozoficzną. Zazaczyłem, że w jego amerykańskich książkach wyraźniej jeszcze widać napięcie między naturalizmem a poszukiwaniem transcendencji.

W ósmym i zarazem ostatnim rozdziale podjąłem refleksję nad kategoriami czasu i pamięci w prozie Janowskiego. W analizach wykazałem, że problematyka temporalności i pamięci stanowi jeden z kluczowych wymiarów interpretacyjnych twórczości autora, pozostając w ścisłym związku zarówno z doświadczeniem emigracyjnym, jak i z egzystencjalnymi pytaniami o sens istnienia. Czas jawi się w niej z jednej strony jako siła destrukcyjna – niosąca doświadczenie przemijania, starości i rozpadu – z drugiej natomiast, w powiązaniu z pamięcią, zostaje ukazany jako przestrzeń ocalenia i uczestnictwa w wymiarze ponadczasowym. Analizując poszczególne utwory, zwróciłem uwagę na wielowarstwowość przedstawień czasu: od codziennego rytmu życia miejskiego po perspektywę historiozoficzną i metafizyczną. Pokazałem, że pamięć – indywidualna i zbiorowa – pełni u Janowskiego funkcję „przenośnej nieśmiertelności”: przechowuje to, co kruche i narażone na zniszczenie, a zarazem otwiera perspektywę transcendencji. Omawiając opozycję między „czasem mechanicznym” nowoczesnej cywilizacji a „czasem egzystencjalnym” jednostki, podkreśliłem, że pamięć pozwala jednostce odnaleźć zakorzenienie i tożsamość mimo doświadczenia wykorzenienia emigracyjnego.

Reasumując, monografia *Proza Wasilija Janowskiego: między tradycją a nowatorstwem* stanowi pierwsze całościowe opracowanie dorobku pisarza oraz sytuuje jego twórczość w głównym nurcie badań nad literaturą emigracyjną. Przeprowadzone analizy pozwalają wykazać, że Janowski – mimo marginalnej obecności w dotychczasowym dyskursie naukowym – stworzył spójną wizję artystyczną, opartą na twórczym napięciu między tradycją a nowatorstwem.

POZOSTAŁE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE

Od początku pracy naukowej moje zainteresowania badawcze oscylowały wokół rosyjskiej literatury emigracyjnej pierwszej fali. Obiektem analiz często czyniłem twórczość pisarzy mało znanych i pomijanych w badaniach emigrantologicznych, w tym m. in. Jurija Felzena, Nikołaja Roszczyna, Leonida Zurowa, Władimira Warszawskiego i in. Pierwsze opublikowane przeze

mnie artykuły powstały na bazie pracy magisterskiej, która poświęcona została życiu diaspory rosyjskiej w Paryżu w okresie międzywojennym, odzwierciedlonemu we wspomnieniach Niny Berberowej, Iriny Odojewcewej i Zinaidy Szachowskiej. Omówiłem w nich, w jaki sposób wymienione pisarki wykreowały w swoich egodokumentach obrazy Iwana Bunina i Georgija Iwanowa, zwracając uwagę na skrajny subiektywizm analizowanych tekstów oraz zacieranie się w nich granicy między dokumentalizmem i fikcją.

Tematyka literatury tworzonej przez kobiety na emigracji towarzyszy mi w zasadzie do dziś. Przed i po uzyskaniu stopnia doktora publikowałem artykuły na temat prozy i poezji Niny Berberowej, Iriny Odojewcewej i Galiny Kuzniecovej. W przypadku Niny Berberowej starałem się wykazać, że doświadczenie wygnania zdeterminowało całą twórczość pisarki zarówno w warstwie fabularnej, jak i ideowej. Berberowa w moich artykułach jawi się jako kronikarka skrupulatnie dokumentująca życie codzienne emigrantów rosyjskich na wygnaniu. Jej utwory nie ograniczają się jednak do sprawozdawczego opisu codzienności, lecz stanowią jednocześnie głęboką refleksję nad kondycją człowieka w świecie pozbawionym zakorzenienia w rodzimej tradycji. Przedmioty, gesty i przestrzenie stają się w analizowanych tekstach nośnikami pamięci, a samotność bohaterów prowadzi do rozmyślań nad sensem istnienia. Zwróciłem również uwagę na fakt, że Berberowa, wbrew panującym w literaturze młodych emigrantów tendencjom, była „tradycjonalistką”, nawiązującą formalnie do klasyków realizmu rosyjskiego, a przede wszystkim do twórczości Fiodora Dostojewskiego, co znalazło swoje odzwierciedlenie m. in. w kreowanych przez nią przestrzeniach miejskich.

Moje wczesne artykuły o prozie Berberowej mają charakter propedeutyczny, jednak jednocześnie są to jedne z niewielu tekstów, jakie wyszły spod pióra polskich literaturoznawców, w których analizie poddane zostały inne utwory pisarki niż autobiografia *Podkreślenia moje*. Podobnie jest w przypadku twórczości Iriny Odojewcewej. W badaniach emigrantologicznych wielokrotnie pochylano się nad dylogią *Na brzegach Newy* i *Na brzegach Sekwany*. Proza fikcyjna Odojewcewej jest natomiast praktycznie niedostrzegana przez emigrantologów. Poddając ją oglądowi naukowemu, skoncentrowałem się przede wszystkim na interpretacji motywów tanatologicznych, jakie pojawiły się w powieściach *Anioł śmierci*, *Izolda* i *Zwierciadło*. Motyw śmierci w twórczości Odojewcewej jest ściśle powiązany z tematyką miłości, co wynika z faktu, że wspomniane powieści mają wiele cech melodramatu. Proza Odojewcewej przepełniona jest intertekstualnymi odniesieniami do literatury rosyjskiej i światowej. W analizowanych powieściach można odnaleźć wyraźne nawiązania m. in. do poezji Lermontowa, prozy Dostojewskiego czy celtyckiej legendy o Tristanie i Izoldzie. Spoiwem łączącym wszystkie prozatorskie teksty Odojewcewej jest motyw wygnania. Ich

bohaterki to rosyjskie emigrantki rozpaczliwie próbujące odnaleźć siebie w obcej kulturowo przestrzeni. Ten aspekt prozy Odojewcewej także został przeze mnie dostrzeżony.

Kilka artykułów poświęciłem twórczości Galiny Kuzniecovej. Tak jak w przypadku Berberowej i Odojewcewej postanowiłem skoncentrować uwagę nie na najbardziej rozpoznawalnym dziele pisarki – *Dzienniku z Grasse*, lecz rzadko eksplorowanej w dyskursie naukowym beletrystyce. Analizie poddałem zarówno zbiór opowiadań *Poranek*, jak i jedyną powieść, jaka wyszła spod jej pióra – *Prolog*. Jednym z podstawowych obszarów moich badań nad twórczością Kuzniecovej była problematyka autobiograficzna. Powieść *Prolog* oraz opowiadania pozostają świadectwem szczególnego rodzaju autobiograficzności: łączą element osobistego doświadczenia z beletrystyczną kreacją, a zarazem ujawniają silną obecność Iwana Bunina – zarówno jako mistrza literackiego, jak i partnera życiowego autorki. Analizując tę twórczość, zwracałem uwagę na kategorie autokreacji, dialogu z tradycją oraz literackiego świadectwa, ukazując, że autobiograficzność staje się jednym z kluczowych kodów ekspresji pisarki.

Wnioski płynące z moich badań nad literaturą emigrantek rosyjskich potwierdzają, że twórczość pisarek emigracyjnych – wbrew temu, co myślało wielu ówczesnych krytyków – nie jest jedynie marginalnym uzupełnieniem głównego nurtu literatury rosyjskiej na obczyźnie, lecz samodzielnym i oryginalnym głosem. Odojewcewa, Berberowa i Kuzniecowa przez to, że prywatnie związały się z wybitnymi poetami, niejednokrotnie były lekceważone jako pisarki. Wszystkie trzy jednak nie tylko dokumentowały doświadczenia emigracyjne, lecz także podejmowały refleksję nad fundamentalnymi kwestiami egzystencjalnymi i estetycznymi: nad sensem życia i śmierci, nad rolą literatury, nad tożsamością jednostki i wspólnoty w obcym świecie. Ich dzieła tworzą ważny kontrapunkt wobec twórczości męskich przedstawicieli emigracji, a zarazem pozwalają spojrzeć na literaturę rosyjską XX wieku z nowej, bardziej zróżnicowanej perspektywy.

Artykuły poświęcone twórczości Galiny Kuzniecovej wpisują się nie tylko w obszar tematyczny literatury kobiecej, ale również w grupę tekstów rozpatrujących cechy tzw. szkoły Bunina, którą traktuję nie jako sformalizowany krąg pisarzy z jasno sformułowanym manifestem literackim, lecz jako żywe środowisko uczniów, protegowanych i towarzyszy pracy Noblisty – młodych pisarzy skupionych wokół jego osoby (wspólne mieszkanie w willi w Grasse) i zainspirowanych – w mniejszym lub większym stopniu – jego manierą twórczą. Do tego kręgu, poza Kuzniecową, należą Leonid Zurow i Nikołaj Roszczyn. Ich twórczość układa się w czytelną triadę, która dobrze pokazuje spektrum oddziaływania Bunina: od

autobiograficzno-fenomenologicznej linii Kuzniecovej, przez sakralno-ojczyźnianą linię Zurowa, po neorealistyczno-duchową linię Roszczyna.

Kuzniecowa – obecna u boku Bunina w Grasse – prowadzi z jego stylem dialog bliskości i emancypacji. W *Prologu*, mniejszych formach prozatorskich i w *Dzienniku z Grasse* autobiograficzność działa jak poetycka matryca: z życia bierze materiał, ale organizuje go w buninowski styl – migawkowością i fenomenologią szczegółu (światło, powietrze, rytm dnia) – a jednocześnie krok po kroku odzyskuje własny ton narracyjny. To autokreacja w cieniu Mistrza (i wychodzenie z tego cienia). Dynamika relacji uczeń–mistrz jest kluczem do rozumienia jej prozy i statusu w emigracyjnym środowisku literackim.

Zurow reprezentuje inny biegun „szkoły”: silne sprzężenie poetyki z tematyką ojczyzny i prawosławia. Wpisuje losy kreowanych przez siebie bohaterów w biblijną matrycę sensu, stale sięgając po motywy świątyni/monastynu, do języka ikon i modlitwy, co sytuuje go na granicy między buninowskim realizmem fenomenologicznym a „realizmem duchowym” znanym z twórczości Borisa Zajcewa czy Iwana Szmielowa.

Roszczyn domyka triadę, podtrzymując buninowską „wrażliwość rzeczy” i moralizatorski ton opowieści. W debiutanckim cyklu *Wyższe słońce* prowadzi bohaterów drogą religijnego dojrzewania (motywy ikony, zmartwychwstania, pielgrzymki na Athos, „uzdrawiającej” obecności sacrum), przy czym poetyka impresyjnych pejzaży i symbolika barw (biel, błękit, złoto, róż) służą opisowi wewnętrznej przemiany i „nasycaniu bytu byciem”.

W moich artykułach na ten temat próbowałem wykazać, że „szkoła Bunina” daje się opisać nie jako jednolity program, ale jako wspólnota praktyk pisarskich i wartości. Bunin dostarcza narzędzi literackich, które jego uczniowie próbują twórczo przekształcać.

Ważną część mojego dorobku naukowego stanowią publikacje dotyczące motywu śmierci w prozie Michaiła Arcybaszewa i Marka Ałdanowa. Opublikowałem na ten temat szereg artykułów, a zwieńczeniem prowadzonych na ten temat badań była obrona rozprawy doktorskiej i publikacja powstałej na jej podstawie monografii *Śmierć w prozie emigrantów pierwszej fali uchodźstwa rosyjskiego – Michaiła Arcybaszewa i Marka Ałdanowa – w kontekście literacko-filozoficznym*.

Punktem wyjścia do napisania monografii była chęć wprowadzenia twórczości Michaiła Arcybaszewa i Marka Ałdanowa do polskiego obiegu naukowego i spojrzenia na nią przez pryzmat problematyki tanatologicznej. Zależało mi na tym, aby nie traktować śmierci jako marginalnego czy dekoracyjnego motywu, lecz jako klucza, który porządkuje strukturę poszczególnych utworów, ujawnia postawy etyczne bohaterów i otwiera drogę do pytań

metafizycznych. Dlatego też starałem się łączyć klasyczną analizę literaturoznawczą z refleksją kulturoznawczą i hermeneutyczną, osadzając interpretację w polu tanatologii humanistycznej.

W części wstępnej omawiam, jak temat śmierci był podejmowany w literaturze rosyjskiej na przestrzeni epok – od staroruskich żywotów świętych, przez osiemnastowieczne opowieści sentymentalne, romantyczne opowiadania Puszkina i Gogola, filozoficzne utwory Dostojewskiego i Tołstoja, aż po rosyjską literaturę emigracyjną pierwszej fali. Rzecz jasna, z racji ogromu materiału poddanego oglądowi, prowadzone w rozdziale pierwszym monografii rozważania mają charakter ogólnikowy i nie pretendują do bycia wyczerpującym opracowaniem, niemniej jednak to szerokie wprowadzenie pozwoliło mi uchwycić, w jaki sposób Arcybaszew i Ałdanow prowadzą dialog z tradycją – czasem ją kontynuując, a czasem wyraźnie kwestionując.

Rozdziały analityczne ukazują różne odmiany śmierci. W pierwszym z nich zajmuję się śmiercią naturalną, a więc spowodowaną starością i chorobą. Arcybaszew przedstawia umieranie w kategoriach fizjologicznych, wpisując je w wizję świata wrogiego człowiekowi. Dominuje tutaj ton pesymistyczny, inspirowany filozofią Schopenhauera i dekadentyzmu *fin de siècle*, Ałdanow natomiast traktuje kres życia jako moment, w którym otwiera się możliwość refleksji nad jego sensem. Odwołując się do filozofii antycznej, pokazuje możliwości pogodzenia się z losem. W obu przypadkach śmierć naturalna staje się nie tylko faktem biologicznym, lecz również sprawdzianem etycznym i metafizycznym.

Kolejny rozdział poświęciłem śmierci poniesionej na polu walki. Obaj autorzy odrzucają romantyzowanie ofiary w imię wyższej idei, a także postrzegają rewolucję jako żywioł, który odbiera jednostce podmiotowość i uruchamia masowe mechanizmy tanatyczne. Dodatkowo Ałdanow wpisuje obrazy rewolucji i wojny w swoją filozofię historii, podkreślając rolę przypadku i nieprzewidywalności losu w dziejach świata.

Najbardziej interdyscyplinarny jest rozdział o samobójstwie. Łączę w nim suicydologię (Durkheim), filozofię cierpienia (Schopenhauer), antyczne spory o „godną śmierć” i egzystencjalną perspektywę Alberta Camusa. Arcybaszew opisuje samobójstwo jako dramat, ale i jako możliwy wybór uwalniający od cierpienia – bo jeśli świat jest niezdatny do życia, śmierć może zyskać sens wyzwolenia. Ałdanow, przeciwnie, wiąże akty autodestrukcji z krwawymi doświadczeniami XX wieku: są one formą zachowania godności w obliczu bezsensu i upadku wartości.

Rozdział piąty o zabójstwie traktuję jako przestrzeń pytań etycznych i estetycznych. U Arcybaszewa morderstwo bywa probierzem jego „konceptu człowieka naturalnego”: to nie „zła natura”, lecz cywilizacyjne przemocowe formy życia społecznego (ujarzmianie popędów,

sztuczne normy) wyzwala ją w ludziach bestię. Opozycja „natura – cywilizacja” służy pisarzowi do dyskusji o winie, odpowiedzialności i możliwości odkupienia. U Ałdanowa natomiast pojawia się dialog z Dostojewskim – w powieści *Początek końca* emigrant prowadzi wyraźny spór z ideami *Zbrodni i kary*, ale nie po to, by powtarzać wyłącznie fabularne schematy, lecz by postawić pytania o moralny sens zbrodni i odpowiedzialność jednostki w epoce kryzysu.

Przeprowadzone analizy pozwoliły mi dojść do wniosku, że w prozie Arcybaszewa i Ałdanowa śmierć wpisuje się w diagnozę świata jako przestrzeni cierpienia i absurdu. W obu przypadkach rewolucja i wojna działają jak akceleratory śmierci, samobójstwo i zabójstwo natomiast wyznaczają przeciwstawne bieguny aksjologiczne. Obaj pisarze tworzą niezwykle gęste znaczeniowo obrazy śmierci, które można odczytywać jednocześnie w wymiarze psychologicznym, etycznym i metafizycznym. Śmierć realnie pracuje w tkance opowieści, niejednokrotnie staje się mechanizmem kompozycyjnym i sensotwórczym.

Pisząc tę książkę, chciałem przede wszystkim pokazać, że proza emigracyjna nie ogranicza się do dokumentowania doświadczenia wygnania. Przez motyw śmierci autorzy ci opowiadają o człowieku, jego kondycji i miejscu w historii. Starłem się więc nadać tej refleksji podwójny wymiar: porządkujący – przez przywrócenie Arcybaszewowi i Ałdanowowi należnego miejsca we współczesnych badaniach emigrantologicznych – oraz metodologiczny – przez wypracowanie narzędzi interpretacyjnych, które mogą służyć także przy lekturze tekstów innych pisarzy.

Od pewnego czasu w centrum moich badań znajduje się także problematyka utopii, antyutopii i fantastyki rosyjskiej, które traktuję nie tylko jako formy literackie, lecz także jako zwierciadło idei politycznych i społecznych przełomu XIX i XX wieku. Analizując wybrane teksty, staram się uchwycić, w jaki sposób literatura rosyjska włączała się w dyskusje nad kształtem przyszłego społeczeństwa, a także jak na jej gruncie kształtowały się genologiczne warianty fantastyki i modele narracyjne, łączące tradycję europejską z lokalną specyfiką kulturową.

W artykule poświęconym konstruktom dzieciństwa w rosyjskich utopiach komunistycznych początku XX wieku poddałem analizie powieści Aleksandra Bogdanowa (*Czerwona gwiazda*), Jakowa Okuniewa (*Nadchodzący świat 1923–2123*) i Jana Łariego (*Państwo szczęśliwych*). Interesowały mnie przede wszystkim kwestie związane z rolą rodziny, modelami wychowania oraz organizacją przestrzeni dedykowanych dzieciom. Wykazałem, że wizje te miały charakter nie tylko literacki, ale również polityczny i propagandowy – ściśle korespondowały z projektami ideologów bolszewickich. Dzieciństwo zostało w tych utopiach

poddane całkowitej kontroli państwa i podporządkowane celom kolektywu, co unaocznia instrumentalne traktowanie najmłodszych w procesie budowy „nowego człowieka”.

Perspektywę komparatystyczną zastosowałem w studium zestawiającym powieść Jewgienija Zamiatina *My* z *Metropolis* Thei von Harbou. Oba teksty, choć powstały w różnych kontekstach kulturowych i historycznych, ujawniają uderzające podobieństwa w kreacji przestrzeni i konstrukcji fabuły, a przede wszystkim w roli przypisywanej postaciom kobiecym. Analiza wykazała, że to właśnie bohaterki pełnią funkcje inicjatorek przemian społecznych, a ich dualistyczne obrazy odsyłają do archetypicznych figur Maryi i Lilith. Wnioski te pozwalają ująć *My* i *Metropolis* jako równoległe ogniwa w kształtowaniu gatunku antyutopii, wskazując na ponadnarodowy charakter diagnoz i lęków związanych z modernizacją i technicyzacją życia społecznego.

Dopełnieniem tego nurtu badań jest analiza powieści Jakowa Okuniewa *Nadchodzący świat 1923–2123* w perspektywie tradycji literatury utopijnej. Wskazałem, że tekst ten rozwija klasyczne schematy gatunku, takie jak symetria architektury, brak własności prywatnej, egalitaryzm i kult pracy, a jednocześnie wpisuje je w nowoczesną ramę *science fiction*, opartą na motywie anabiozy i podróży w czasie. Okuniew tworzy w ten sposób utopię ilustratywną, która miała być – w przekonaniu autora – możliwa do urzeczywistnienia. Analiza ukazała swoistość rosyjskiej tradycji utopijnej, bardziej skoncentrowanej na duchowych podstawach szczęścia niż na materialnym dobrobycie, a jednocześnie mocno sprzężonej z ideologią bolszewicką.

W innym studium zwróciłem uwagę na twórczość Aleksandra Bielajewa, interpretując jego prozę w kategoriach robinsonady. Odwołując się do metod narratologicznych (m.in. Wiktora Proppa i Antoniego Smuszkiewicza), wskazałem na obecność motywów izolacji i konieczności konstruowania nowej wspólnoty w sytuacji wyobcowania – zarówno w klasycznej postaci „wyspy”, jak i w wariantach kosmicznych czy leśnych. Analiza ta ukazała, że rosyjska fantastyka naukowa rozwija schemat robinsonady w kierunku metaforycznym i ideologicznym, czyniąc z niej narzędzie refleksji nad samotnością człowieka w obliczu przyrody, techniki i granic poznania.

Wszystkie te analizy łączy dążenie do pokazania, że literatura fantastyczna – do niedawna marginalizowana w tradycyjnych badaniach literaturoznawczych – stanowi niezwykle istotne źródło wiedzy o ideach społecznych i politycznych swojej epoki. Utopia i antyutopia, podobnie jak robinsonada, okazują się nie tylko odmianami gatunkowymi, ale także dyskursami o człowieku i jego miejscu w świecie. W moich badaniach akcentuję więc zarówno wymiar literacki (schematy fabularne, konstrukcje narracyjne, motywy), jak i ideowy

(związki z bolszewicką myślą polityczną, ideologią kolektywizmu, lękami epoki industrialnej). W efekcie powstaje całościowy obraz rosyjskiej fantastyki pierwszej połowy XX wieku jako laboratorium idei, w którym ścierały się utopijne marzenia i antyutopijne lęki, a literatura stawała się narzędziem diagnozy, propagandy i krytyki społecznej.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

- Od listopada 2024 r. jestem członkiem zarządu i sekretarzem Komisji Emigrantologii Słowian działającej przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów (członkiem tej organizacji jestem od 2018 r.). Komisja powstała z inicjatywy prof. Lucjana Suchanka w grudniu 2008 r. w ramach Komitetu Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, a w 2013 r. została włączona w skład komisji Międzynarodowego Kongresu Sławistów. Jako członek zarządu i sekretarz uczestniczę w zadaniach statutowych Komisji, do których należy: monitorowanie i koordynowanie badań emigrantologicznych w krajach, które są członkami Międzynarodowego Komitetu Sławistów; organizacja (współorganizacja) sesji naukowych, międzynarodowych konferencji naukowych dotyczących nowoczesnych systemów informacji bibliograficznej; publikacja prac zbiorowych; koordynacja prac nad bibliografią prac emigrantologicznych członków komisji. Poza tym odpowiadam za prowadzenie strony Komisji, która działa pod następującym adresem: <https://emigrantologia.wixsite.com/slowianie-komisja>.
- Od 15 września do 15 października 2024 r. oraz od 9 września do 9 października 2025 r. przebywałem na stażu naukowym na Uniwersytecie Jean Moulin – Lyon 3. W ramach stażu nawiązałem kontakty z opiekunkami merytorycznymi wyjazdu: prof. Svetlaną Garziano i prof. Anną Foscolo – uznanymi badaczkami rosyjskiej literatury emigracyjnej, których zainteresowania naukowe pokrywają się z moimi. Znajomości te, na co mam nadzieję, zaowocują wspólnymi projektami. Pierwszym rezultatem współpracy będzie opublikowanie artykułów wspomnianych badaczek w monografii wieloautorskiej wydawanej przez wydawnictwo UKW. W czasie mojego pobytu miałem okazję uczestniczyć w zajęciach prowadzonych dla francuskich studentów, co pozwoliło zapoznać się z metodyką wykładania literatury i języka rosyjskiego w Europie Zachodniej. Sam również wygłosiłem dwa wykłady dla studentów i społeczności akademickiej Uniwersytetu Lyon 3 oraz l'Ecole

Normale Supérieure de Fontenay-Saint Cloud. Cenna okazała się również możliwość przeprowadzenia kwerendy w bibliotece Diderot de Lyon, w której znajdują się zbiory tzw. Medońskiej Biblioteki. Znajdują się w niej duże zbiory literatury emigracji rosyjskiej okresu międzywojennego, której poświęciłem większość swojej działalności naukowej. Zgromadzone materiały pozwoliły ukończyć monografię habilitacyjną i nakreślić kolejne kierunki eksploracji badawczych.

- Od 9 lutego do 11 marca będę przebywał na stażu badawczym na Uniwersytecie Karola w Pradze. W planach mam m.in. przeprowadzenie kwerendy w miejscowych archiwach, szukając materiałów dotyczących działalności emigrantów rosyjskich w Czechach.
- W dniach 30 października – 3 listopada 2023 r. w ramach programu Erasmus+ przebywałem na Uniwersytecie Łotewskim w Rydze i prowadziłem wykłady gościnne dla tamtejszych studentów rusycystyki i kadry akademickiej.
- W dniach 18 – 26 sierpnia 2019 r. jako jeden z trzech ekspertów z Polski uczestniczyłem w letniej szkole studentów i doktorantów, której temat brzmiał: „Literatura rosyjskiej emigracji: postacie – losy – książki”. Szkoła organizowana była przez Niżnonowogrodzki Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Kuźmy Minina oraz finansowana przez Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (obecnie Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego). W ramach szkoły odbywały się wykłady i warsztaty dla studentów z Polski i Rosji. Pobyt w Niżnym Nowogrodzie był również okresem nawiązywania kontaktów naukowych, które jednak nie zostały ostatecznie sformalizowane ze względu na wybuch pandemii oraz napaści Rosji na Ukrainę. Szkołę zwieńczyło wydanie zbioru artykułów młodych badaczy (*Филологический диалог. Сборник научных статей*, отв. ред. В. Т. Захарова, Нижний Новгород 2019). Wszedłem w skład komitetu redakcyjnego tej publikacji.
- Współpracuję z polskimi czasopismami naukowymi o zasięgu międzynarodowym jako recenzent. Do tej pory recenzowałem dla „Bibliotekarza Podlaskiego” (wydawca: Książnica Podlaska), „Białorutenistyki Białostockiej” (wydawca: Uniwersytet w Białymstoku) oraz „Facta Simonidis” (wydawca: Akademia Zamojska).

- Regularnie uczestniczę w międzynarodowych konferencjach naukowych organizowanych przez polskie i zagraniczne ośrodki naukowe. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora uczestniczyłem w osiemnastu konferencjach (w Olsztynie, Warszawie, Zielonej Górze, Lublinie, Białymstoku, Słupsku, Gdańsku, Rydze, Niżnym Nowogrodzie). Przed uzyskaniem stopnia doktora było to 20 konferencji.
6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

I. Działalność dydaktyczna

Zajęcia dydaktyczne prowadzę na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego od października 2017 r. Pracowałem ze studentami filologii rosyjskiej, studiów wschodnich, edytorstwa oraz lingwistyki stosowanej różnych konfiguracji językowych: angielski z rosyjskim, niemiecki z rosyjskim, rosyjski z chińskim. Wśród prowadzonych przeze mnie zajęć są wykłady, konwersatoria oraz seminaRIA dyplomowe (licencjackie i magisterskie). Do tej pory prowadziłem następujące przedmioty:

- PNJR (pisanie z ortografią, konwersacje),
- kulturowe konteksty utworów literackich,
- historia literatury rosyjskiej,
- literatura rosyjska z elementami historii Rosji,
- współczesna literatura rosyjska,
- wstęp do literaturoznawstwa,
- metodologia badań literaturoznawczych,
- podstawy wiedzy o literaturze,
- historia Rosji,
- realia społeczno-polityczne współczesnej Rosji,
- seminarium dyplomowe,
- wykłady specjalizacyjne (realizowane tematy: *Literatura emigracji rosyjskiej*, *Samobójstwo jako fenomen kulturowy*, *Utopia i antyutopia w literaturze i filmie*, *Rosyjska fantastyka literacka*, *Motyw śmierci w literaturze rosyjskiej*).

Prowadzone przeze mnie zajęcia zawsze uzyskują wysokie oceny w ankietach studenckich. Średnia ocen waha się od 4,87 do 5,0 (w skali od 1 do 5).

Studenci chętnie wybierają prowadzone przeze mnie seminaria. Udało mi się dotychczas wypromować 22 prace licencjackie i 2 magisterskie. Obecnie pod moim kierunkiem powstają kolejne 2 prace licencjackie i 2 magisterskie. Regularnie recenzuję prace dyplomowe powstające pod okiem moich kolegów z wydziału. Zrecenzowałem 38 takich prac.

Żeby jak najlepiej wypełniać swoje obowiązki dydaktyczne, regularnie staram się podnosić swoje kompetencje, uczestnicząc w różnego rodzaju szkoleniach i kursach. Wśród nich były:

- Szkolenie z obsługi platformy Moodle w ramach projektu „Nowoczesny Uniwersytet” (2019),
- Szkolenie z dydaktyki rosyjskiej ortografii i interpunkcji zorganizowane przez Centrum Języka Rosyjskiego i Kultury „Instytut Puszkina” UWM w Olsztynie (2019) ([załącznik 64](#)),
- Szkolenie z pracy na platformie Moodle. Organizator: Akademia e-learningu (2021) ([załącznik 65](#)),
- Szkolenie „Technologie informacyjno-komunikacyjne w pracy dydaktycznej” (2021) ([załącznik 66](#)),
- Szkolenie z pracy z osobami niepełnosprawnymi w ramach projektu „Uniwersytet równych szans” (2021) ([załącznik 67](#)).

Za działalność dydaktyczną w roku akademickim 2020/2021 r. zostałem uhonorowany nagrodą Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. ([załącznik 68](#))

II. Działalność organizacyjna

W swojej pracy nie unikam również angażowania się w różnorodną działalność organizacyjną na rzecz uczelni. Dotychczas pełniłem lub pełnię następujące funkcje:

- od 2019 r. członek Rady Naukowej Wydziału Literaturoznawstwa;
- od 2022 r. koordynator Wydziału Literaturoznawstwa ds. promocji – w ramach pełnienia tej funkcji współorganizuję promocyjne wydarzenia uczelniane, takie jak Dzień Otwarty czy Dzień Licealisty ([załącznik 69](#));
- koordynator Wydziału Literaturoznawstwa ds. organizacji Dni Nauki w 2021 r.;
- członek Uczelnianej Komisji Wyborczej na kadencję 2024-2028 ([załącznik 70](#));
- członek Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów na kadencję 2024-2028 ([załącznik 71](#));

- członek Zespołu Zadaniowego UKW ds. organizacji zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metodyki e-learningu w roku akademickim 2019/2020 (załącznik 72).
- członek Komisji Rekrutacyjnej na kierunki rosyjskojęzyczne w latach 2018-2025;
- opiekun rocznika filologii rosyjskiej (rocznik 2018/2019).

Za działalność organizacyjną w roku akademickim 2022/2023 zostałem uhonorowany nagrodą Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. (załącznik 73)

III. Działalność popularyzatorska

Od 30 marca do 11 kwietnia 2017 r. pracowałem przy organizacji 37. Warszawskich Spotkań Teatralnych, organizowanych przez Teatr Dramatyczny im. Gustawa Holoubka w Warszawie. Asystowałem trupie teatralnej z Moskwy, która pod opieką reżyserską Grzegorza Jarzyny wystawiała *Iwonę, księżniczkę Burgunda* Witolda Gombrowicza. Moim głównym zadaniem była pomoc tłumaczeniowa w kontaktach między artystami z Rosji a reżyserem i pracownikami teatru. (załącznik 74)

5 czerwca 2017 r. uczestniczyłem w wydarzeniu zorganizowanym przez Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Ełku, w trakcie którego wygłosiłem dla nauczycieli języka rosyjskiego z Ełku i okolic wykład o recepcji literatury rosyjskiej w Polsce po 1989 r. oraz przeprowadziłem warsztaty z wykorzystania tekstu literackiego na lekcjach języka rosyjskiego w szkole podstawowej i ponadpodstawowej.

14 grudnia 2022 r. wygłosiłem dla członków Koła Naukowego Aurora, działającego na Uniwersytecie Warszawskim wykład, pt. *Rosyjskie utopie komunistyczne*.

26 kwietnia 2023 r. w ramach XVIII Dni Kultury Słowian Wschodnich na Uniwersytecie Zielonogórskim wygłosiłem wykład *Budowanie lepszego jutra (o utopiach komunistycznych)*. (załącznik 75)

14 maja 2025 r. w ramach XX Dni Kultury Słowian Wschodnich na Uniwersytecie Zielonogórskim wygłosiłem wykład *Homo sovieticus wobec transformacji ustrojowej we współczesnej literaturze rosyjskiej*. (załącznik 76)

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.
- Od 2022 r. jestem członkiem Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego.

- Od 2025 r. jestem członkiem Komisji Kultury Słowian Polskiej Akademii Umiejętności.
- Czterokrotnie otrzymywałem nagrodę Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego: dwukrotnie za działalność naukową (2019 i 2024) ([załącznik74](#)), raz za działalność dydaktyczną (2021) ([załącznik 68](#)) i raz za działalność organizacyjną (2022) ([załącznik73](#)).

